

грудень • 2014

№12 (171)

УКРАЇНИ

ВІСЬКО

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

Незламна воля до перемоги

Перший пріоритет існування держави – це оборона,
захист суверенітету та територіальної цілісності

**Президент України –
Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України
ПЕТРО ПОРОШЕНКО:**

«Ми маємо намір витратити в 2015 році близько 5% ВВП на безпеку та оборону, і не лише для стримування поточних загроз, а й для інвестування в оборону країни на середньострокову та довгострокову перспективу. Я не допущу більше такого ставлення до державної безпеки і оборони, яке демонструвалося попередні роки, коли Збройні Сили України фізично знищувались, руйнувалась здатність держави і народу себе захистити».

Зміст

ВСЕ ДЛЯ АТО

Міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак:
«Купуватимемо лише ту екіпіровку, яка найкраще підійде нашим військовослужбовцям» **2**

НА ПЕРЕДОВІЙ

Блокпост **4**

ПОВІТРЯНА РОЗВІДКА

Очі АТО **6**

В ЗОНІ АТО

Розвідка боєм **10**

ХОРОБРІ СЕРЦЯ

Звитяжець **16**

АДРЕСА МУЖНОСТІ

Народився у бронезилеті **20**

ПАРЛАМЕНТЕР МИРУ

Помічник заступника Міністра Оборони України Василь Будик
врятував з полону
понад 150 українців **26**

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ

Налаштовані на хвилю допомоги.. **32**

МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА

Пліч-о-пліч з Україною **36**

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ

Обличчям до військових **40**

ПЕРЕДОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

Бойові роботи замість солдатів **46**

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ

Майбутнє – в єдиній країні **52**

НЕМИРНЕ ДИТИНСТВО

Час миру **54**

ТВОРЧИСТЬ

Лідер гурту OT VINTA
Юрій Журавель: «Мої пісні і
карикатури – це зброя
для окопів» **60**

10

РОЗВІДКА БОЄМ

32

НАЛАШТОВАНИ НА
ХВИЛЮ ДОПОМОГИ

54

ЧАС МИРУ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник: Міністерство оборони України
Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку: 24.12.2014 р.
Наклад: 2115
Віддруковано ТОВ «Інтер Прінт 1»

Передплатний індекс:
74101
Передплату можна
оформити в усіх
поштових відділеннях
зв'язку
Свідцтво про
державну реєстрацію:
КВ № 827 від
12.07.1994 р.
Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Заступник головного редактора:
Андрій МИРОНЧУК.
Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.
Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО, Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.
Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ, Юрій КУЗНЕЦОВ.
Кореспонденти: Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЕВА, Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливі лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Міністр оборони України генерал-полковник Степан ПОЛТОРАК:

«КУПУВАТИМЕМО ЛИШЕ ТУ ПІДІЙДЕ НАШИМ

Міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак та начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Віктор Муженко ознайомились з продукцією вітчизняних виробників, які шиють військові однострої, взуття, термобілизну, а також проінспектували новітні зразки екіпування, бронежилетів, спальників, індивідуальних аптечок, армійських сухпайків.

Спеціалісти профільних структурних підрозділів Міноборони ретельно вивчили ці зразки. Наприклад, представники НПП «Темп-3000» продемонстрували новий модульний бронежилет, в комплект якого входять кевларові наруківники, плечі, захист пахової і поясної зон, наколінники тощо. Адже в зоні проведення антитерористичної операції військовослужбовці найчастіше отримують поранення кінцівок, на які, за статистикою, припадають 60% усіх поранень 25% — поранення голови, ще 12% — грудей

та живота, 2,5% — поранення ший тощо.

Після реального бойового тестування нового комплекту бронезахисту в зоні АТО Міноборони прийме рішення про закупівлю бронежилетів.

Сьогодні є багато питань до якості військового взуття. Наприклад, хромові черевики з високими берцями старого зразка не витримують й місяця польових умов в зоні АТО. А ось моделі військового взуття, за словами генерального директора ТОВ «Таланлепром» Андрія Лаврика, є одними з кращих в Україні та пошиті за передовими технологіями. У нових черевиках є мембрана, яка не пропускає воду та відводить вологу, а також кевларова пластина, що захищає від вибуху протипіхотної міни.

У солдатів також є претензії до якості польової форми одягу: її необхідно утеплити флісом, тканина повинна бути зносостійкою

чизняним виробником ТОВ "Візит" сухі пайки в різних варіаціях. Окрім того, що збільшено терміни зберігання, для повноцінного та збалансованого раціону харчування підвищена калорійність продовольчого набору до 4200-4500 Ккал. Вміст пайка теж удосконалений: це консерви м'ясні покращеного асортименту в сучасній тарі, мед, кава розчинна, фрукти сушені, шоколад, розігрівач портативний.

Всі новинки вітчизняної промисловості будуть уважно вивчені військовими, а пропозиції щодо закупівлі спорядження та амуніції негайно подаватимуться главі оборонного відомства, щоб можна було внести відповідні зміни до бюджету Міноборони на 2015 рік.

- Основою й успіхом виконання бойових завдань будь-якого військового формування є матеріально-технічне забезпечення. З настанням холодів особливо гостро постали питання забезпечення бійців АТО теплим одягом. Тут є багато про-

блем, але ми знаємо, як їх розв'язувати, і працюємо над цим. Наприклад, стосовно одягу для бійців: з верхнім утепленим одягом у нас проблем не було, але була проблема з утепленнями штанами. Наші підприємства не були готові до такого обсягу робіт. Нині ситуація вже нормалізується. Для забезпечення українських військовослужбовців в зону АТО щодня відправляють 2-3 тисячі пар утеплених штанів, - зазначив Міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак.

Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

ЕКІПРОВКУ, ЯКА НАЙКРАЩЕ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ»

і міцною. Для цього необхідний спеціальний покрій, зшивати однострої належить ланцюжковим стібком (такий шов можна побачити на джинсовому одязі). Тож тканину й підкладки нинішньої польової уніформи замінять.

Серед новинок так звана "Хата для солдата" від ТОВ «Алан-Компані, лтд». Новітня розробка складається з термонош-куртки-спальника (ТКС-01) і може використовуватися в різних модифікаціях. Ноші встроєні в спальник з метою захисту взимку бійців від переохолодження під час транспортування до медчастини. Куртка захищає бійця від переохолодження під час несення служби на блокпостах в положенні стоячи чи лежачи на животі тощо. Спальний мішок можна використовувати як гамак, а температура в середині зберігається до +20°C.

Спеціалісти тилових структур військового відомства перевірили на смак та якість представлені ві-

БЛОКПОСТ

Майорськ. Крайній блокпост українських військових. До Горлівки, контрольованої бандитами, — лише 7 кілометрів. Навкруги — степова краса. Це місце підійшло би романтикам, а дісталось солдатам.

Тут утримують свої позиції бійці підрозділу 34-го мотопіхотного батальйону Збройних Сил України.

Більшість з них — з Кіровограда, але чимало хлопців із Хмельниччини, Київщини, Рівненщини, є навіть з Криму, Донеччини і Луганщини. З усієї України. Адже кістяк батальйону — добровольці руху українського опору. Третій місяць поспіль зведений підрозділ виконує завдання на околиці населеного пункту під керівництвом офіцера з позивним «Койот». Його воїнів за про-

фесіоналізм і мужність тут поважають. Навіть із протилежного боку. Оскільки за цей час хлопці неодноразово ефективно протистояли бандитам.

— У нас випадкових людей або тих, які до чогось не готові, немає, — розповідає заступник командира взводу Анатолій Третяк.

За основною посадою він — кулеметник із незвичним позивним «Художник». На запитання, чому саме «Художник», один із бойових побратимів,

посміхаючись, відповів, що коли тривала бойова підготовка та злагодження підрозділу, у нього виходили «високохудожні» твори на мішенях.

...Їхня участь в антитерористичній операції розпочалась 15 липня і триває досі. Перші п'ять діб були під Дружківкою. Потім перебралися у Дзержинськ. Там відбулось перше бойове зіткнення і зазнали перших втрат. Були під Луганськом. Два тижні стояли у Чорнухіному. Тож довелося і воювати, і у розвідку ходити. А після Дзержинська, де рота потрапила в засідку і загинуло багато побратимів, серед яких і командир роти, з ін-

Місцеві часто приходять до українського блокпоста і просять гуманітарну допомогу. Воїни не відмовляють. Вони добре розуміють: армія має захищати власний народ і від голоду також. Багато людей уже усвідомили, до чого призвела їхня підтримка проросійськи налаштованих сепаратистів.

шими підрозділами тримає укріп-район перед Горлівкою.

— Брали й у полон терористів, зокрема під Чорнухіним. Потім били нас. Під час одного мінометного обстрілу поранило аж п'ятнадцять воїнів, — із сумом згадує «Художник». — У Красному Партизані разом із 93-ю бригадою тримали оборону. Там нас били з «Градів» — поранили не злічити, два «двохсотих»... Тут також «весело». Як говорять наші бійці-«синоптики»: «Опади «Граду» та мін — систематичні і регулярні. Та парасольок брати не треба, краще одягніться щільно... у бронезилети».

Зараз у зв'язку з тимчасовим перемир'ям трохи тихіше, але про повне припинення вогню з боку терористів говорити не доводиться. За 2 кілометри праворуч — терикон. Там інша територія. Звідти обстрілюють з мінометів. Раніше там були «козаки». Хто там зараз — невідомо, адже ротація відбувається й у них. За чотири кілометри попереду — донецький блокпост, там чечени.

Місцеві часто приходять до українського блокпосту і просять гуманітарну допомогу. Воїни не відмовляють. Вони добре розумі-

ють: армія має захищати власний народ і від голоду також. Багато людей уже усвідомили, до чого призвела їхня підтримка проросійськи налаштованих сепаратистів і незнання елементарних юридичних норм. Ворожу брехню від правди вже чітко відрізняють 75 %.

Відбулися певні зміни і у взводі. Війна відсіяла випадкових. Стрижем воїнів, які пліч-о-пліч протистоять тероризму, тут без пафосу є справжній патріотизм. Серед кремезних бійців-добровольців є двадцятирічна дівчина Дарина. Вона — немов та ніжна квіточка серед суворого степу. За освітою — кондитер, вона із задоволенням іноді готує для хлопців обіди. Та основні її функції — зв'язок батальйону. Історія дівчини-воїна — цікава і захоплююча.

Коли все почалось, вона у складі одного із добровольчих загонів пішла захищати рідну землю від нашествия нечесті. Так вийшло, що підрозділ офіційно не входив до складу Збройних Сил України чи інших військових формувань. Неподалік Дружківки загін фактично потрапив в оточення, ще й автомобіль зламався.

Вийшли на зв'язок. І хлопці, з якими тепер служить, витягли їх із біди. Так, після додаткової підготовки, вона і ще деякі бійці загону продовжили службу у підрозділах 34-го мотопіхотного батальйону.

— Я не хочу, щоб війна прийшла до мого дому. Не хочу, щоб ворог топтав мою квітучу землю своїми брудними чоботами. Не хочу, щоб паплюжив історію, культуру і все українське. Саме тому я тут. І хоча батьки дуже хвилюються за мене, втратили сон і спокій, переконана, що вчиняю правильно, — стверджує Дарина.

Майорськ. Крайній блокпост українських військових. І, зважаючи на бійців, які тримають на ньому позиції, можна з упевненістю сказати: це — блокпост стійкості, блокпост патріотизму. І скільки таких блокпостів!

Володимир КОСЕНКО
Майорськ-Дебальцеве

Очі АТО

За час антитерористичної операції військовослужбовці окремого полку дистанційно-керованих апаратів виконали понад 60 запусків безпілотників на повітряну розвідку та зібрали інформації з 300 тис. га території Донецької та Луганської областей

«Достовірно підтвердити або спростувати раніше отриману інформацію про бандитські загоны, місця їхнього точного знаходження та наявності бронетехніки», – окреслює головне завдання повітряних розвідників начальник штабу ескадрильї капітан Юрій Сало

Як розповідає тво командира полку полковник Сергій Бурденюк, куди лише не виїжджали його підлеглі, напевно, немає такого місця в районі проведення АТО, де не побували повітряні розвідники. Офіцери потрапляли в різні ситуації, працювати доводилося в неспокійних місцях, у безпосередній близькості від блокпостів та місць розташування сепаратистів.

Однак у пряме вогняне зіткнення з супротивником вступити не довелося. А ось під обстрілами з мінометів і «Градів» побували неодноразово. Як пригадує командир стартового загону капітан Євген Слюсаренко, по них десятки разів «працювала» артилерія сепаратистів, однак повітряні розвідники встигали вчасно змінити позицію.

А коли поверталися назад, то місця пусків БПЛА були в суцільних воронках від снарядів та мінометних мін.

Під час виїздів на передову їх супроводжують десантники або бійці спецпідрозділів.

Проте сьогодні штат полку розширили і ввели в його структуру новий підрозділ – роту охорони. Саме на її військовослуж-

бовців тепер покладена місія бойового захисту стартових розрахунків під час пусків безпілотних апаратів.

«Раніше ми працювали лише в інтересах Повітряних Сил, – зазначає начальник штабу ескадрильї капітан Юрій Сало. – Наприклад, виконували пуски на збирання інформації про результати бомбометання, а також на забезпечення бойових стрільб зенітних ракетних підрозділів. Тому перший час у зоні АТО нашим дешифраторам доводилося вчитися буквально на ходу, адже практичного досвіду з визначення і виявлення блокпостів незаконних збройних формувань не було. Навіть в наших учбових посібниках не було інформації та рекомендацій як ідентифікувати блокпост».

Та спеціалісти з центру обробки розвідувальної інформації буквально за лічені дні навчилися розпізнавати блокпости терористів, визначати скупчення техніки в лісосмугах.

На передовій

Одне з головних завдань повітряних розвідників – підтвердити інформацію про скупчення незаконних збройних формувань, наявності на певній ділянці місцевості бронетехніки або артилерії сепаратистів.

Полковник Сергій Бурденюк каже, що повітряні розвідники побували в кожному районі проведення АТО

«Коли ми отримуємо завдання на виїзд на повітряну розвідку, то головне – достовірно підтвердити або спростувати раніше отриману інформацію про бандитські загони, місця їхнього точного знаходження та наявності бронетехніки, – зазначає капітан Юрій Сало. – Як говорять ті, в чийх інтересах ми працюємо, наша інформація – це істотно і вагома підмога для прийняття рішень».

Бували такі дні, що доводилося виконувати по кілька пусків безпілотних літальних апаратів, на особовий склад полку було велике навантаження, а люди в буквальному сенсі слова спали по кілька годин на добу. Решта часу йшла на підготовку БПЛА, а це великий комплекс різноманітних заходів: і проведення регламентних робіт, і заміна блоків апаратури, передпольотна підготовка. Розрахунок програми польоту також займає багато часу. Пуски виконувалися мобільними групами, що виїжджали на 100 км і далі від базового табору, тому необхідно було організувати надійний зв'язок між основним підрозділом і стартовими розрахунками. Під час виїздів мобільні групи повітряних розвідників завжди ставали об'єктами підвищеної уваги з боку сепаратистів.

«Над нами постійно кружили БПЛА сепаратистів, – пригадує капітан Юрій Сало, який у зоні проведення АТО знаходиться з

липня. – А коли на ніч ми залишалися в базових таборах по секторах, то неодноразово бачили, як безпілотники терористів літають над нашим табором, ми їх намагалися збивати, однак марно».

Як говорить командир підрозділу, який безпосередньо займається дешифровкою плівок, майор Юрій Храпунов, у першу чергу його підлеглі повинні виявити об'єкти військової інфраструктури сепаратистів і їхню техніку.

«Особовому складу центру обробки розвідінформації доводиться дуже складно, – зауважує їхній командир майор Храпунов. – Адже дешифраторам потрібно через збільшувальне скло проглянути кожен кадр фотоплівки і не пропустити важливих об'єктів. Потрібна колосальна уважність».

З негативу розвідінформація видається швидше, однак повітряні розвідники ще роздруковують фотографії, що являють собою в десятки разів збільшені копії потрібного фотокадру. В цьому складнощі не виникає, особовий склад не вперше займається дешифровкою плівок у польових умовах, досвіду і професіоналізму, що накопичений впродовж попередніх років, вистачає.

«У нас один із дешифраторів навіть блокує інтуїтивно відчуває, дивиться на негатив і говорить, що саме тут повинен знаходитись сепаратистський блокпост», – розповідає Юрій Храпунов.

Також спеціалісти центру обробки розвідінформації почали широко використовувати супутникові знімки поверхні Землі, що допомогло істотно скоротити час на дешифрування фотоматеріалів.

Колектив професіоналів

Унікальність полку полягає не лише в тому, що він такий єдиний на всі Збройні Сили України, а ще в тому, що вже 10 років поспіль частина комплектується виключно контрактниками.

«І я вважаю це перевагою нашого полку, – стверджує заступник командира по роботі з особовим складом капітан Віталій Ганджа. – Адже ми добре знаємо кожну людину – її сильні і слабкі сторони, на що вона здатна. У нас служать досвідчені контрактники, які мають великий досвід і авторитет. І свої знання вони передають молоді, тому кістяк професіоналів у нас сильний, саме тому наші військовослужбовці мають високий рівень бойової підготовки і здатні виконувати найскладніші завдання».

Розповідаючи про службу в зоні проведення антитерористичної операції, Віталій не приховує, що офіцерам і контрактникам тут складно.

«Проте, ми не приховуємо проблеми, а намагаємось їх оперативно вирішувати, головне, щоб людина завжди була при ділі,

«Оцінка морально-психологічного стану особового складу – 4,2 по п'ятибальній шкалі» – стверджує заступник командира по роботі з особовим складом капітан Віталій Ганджа.

але при цьому й мала можливість відпочити і розслабитись, – зазначає капітан Ганджа. – Нині у нашому таборі шість чоловік, які в АТО знаходяться з липня. Так, їм важко стільки часу без повноцінного відпочинку, тим більше, що їхні побратими, з якими вони пліч-о-пліч виконували бойові завдання, вже побували на ротачії. Проте нині цих спеціалістів ніким не замінити, однак найближчим часом обов'язково надамо їм відпустку, аби могли побачити рідних і близьких. А потім, якщо буде необхідність, офіцери повернуться в зону АТО і продовжать виконувати бойові завдання».

Коли було тепло, в базовому таборі постійно організовувалися концерти, особливо повітряним розвідникам запам'ятався виступ студії «Квартал-95». Були в гостях і святі отці – вони благословили військових, помолились разом із ними, наситили за-

хисників України духовною енергією. Сьогодні, коли похолодало, концерти українських співаків організовують у технічному наметі полку. В тому, де готують для вильотів БПЛА. Ставлять вздовж стін лавки або просто стоять і слухають артистів, які приїжджають підтримати наших бійців.

«Нещодавно я провів оцінювання морально-психологічного стану особового складу за спеціальною анкетой, – говорить капітан Ганджа. – Загальна оцінка – 4,2 за п'ятибальною шкалою. І хочу наголосити, що патріотизм офіцерів і контрактників «зашкалює». Відверто кажучи, від деяких ми навіть не чекали такого патріотичного пориву. Люди не звертають уваги на холод і побутові умови, не жаліються на розлуку з близькими, а готові до кінця виконувати бойові завдання».

Олександр БІРЧЕНКО, Андрій МИРОНЧУК

Перший час перебування в зоні АТО дешифраторам доводилося вчитися буквально на ходу, адже практичного досвіду з визначення і виявлення блокувань незаконних збройних формувань у військових не було

РОЗВІДКА БОЄМ

Волонтерський підрозділ «Аеророзвідка» сформований з добровольців – фахівців зі створення БПЛА та комп’ютерних технологій. Він ефективно співпрацює з підрозділами ЗС України, побував практично на всіх ділянках фронту – від Маріуполя до Луганська. І постійно – у розвідувальних виходах на передову та за лінію передових блокпостів.

Наш автор Олександр Шульман неодноразово виїжджав у складі підрозділу на фронт. Бував під обстрілами, у боях. Як він сам зазначає, доречним виявився досвід, набутий під час участі у військово-історичних реконструкціях.

— Поїхали додому, там поміркуємо. Нема чого тут стирчати.

До місця розташування дісталися швидко. Здивувало: «дім» розвідників — у підвалі одної з покинутих будівель сільгосппризначення. Вхід обкладений мішками з піском, двері зсередини завішені

Біля стіни причаїлася «мотолига» з гарматою

...Спостерігач з передового окопу зовсім по-дитячому шмигнув і потер ніс. Ми мовчки дивилися в бік, звідки по наших позиціях неодноразово стріляли з кулеметів та мінометів, долинали звуки працюючої техніки і виходила невидима, але відчутна, з морозом і сталлю, загроза.

День був похмурий, передзимовий. Поодинокі голочки чи то крижаної мряки, чи то першого снігу кололи обличчя. Від спорожнілих полів тягнуло іржавим залізом і мокрою землею.

Командир групи аеророзвідки Володимир Кочетков загасив недопалок і ствердно запитав:

— Висуваємося на ту ж позицію? Злітаємо подивимося?

Розвідники з N-ї механізованої бригади, які нас прикривали, мовчали. Командир розвідзводу старший прапорщик В. — справжній бравий рейнджер, залишивши екран бойовика, похитав головою:

— Не піду. Сам не піду і людей не поведу. Я не боягуз, але ця посадка мені не подобається.

Решта розвідників були розслаблено-нерухомі. Та в цій розслабленості відчувалися готовність до миттєвої дії, стримана сила і впевненість у собі та своїх побратимах. Один з аеророзвідників розгорнув планшет і підтримав розвідника:

— Там, напевно, або засідка, або накопичується ударна група. Схоже, вони стягують кулак для прориву. За невідтвердженими поки що даними, у них тут, — олівець торкнувся целулоїду, — до 15 танків. А тут, — олівець пройшов уздовж дороги, — сьогодні вночі було помічено світло фар. Тож лізти туди..., — він похитав головою.

Звідкись глухо вдарив постріл і щось неприємно прошелестіло в небі. Долетів удар розриву і луна коротко хитнула повітря над полем.

Нарешті, немов зважившись на щось, командир розвідки В. махнув рукою:

щматком щільного ковроліну. Біля входу, закутаний у бушлат, чергує вартувий. Усередині в спальниках тривожно спали

ЗІЛ-131 із ЗУшкою в кузові і командир розвідників

Кузов броньованого «Урала» - борти зсередини обвішані бронежилетами

На вогонь відповіли вогнем

втомлені розвідники – вони вночі були «на виході» і нещодавно повернулися. У торцевої стіни стояли автомати, там же громадилися бронежилети, «розгрузки». У проході два бійці набивали патронами автоматні магазини. Хтось «різався» в карти, хтось читав книгу. Двоє кремезних хлопців, скинувши футболки, затіяли веселу метушню – просто від надлишку сил і молодой вдачі.

Проходом, стримано посміхаючись, пройшов високий мовчазний кулеметник з РПК:

– Прошу вас: акуратніше й тихіше, люди сплять.

І двоє бешкетників, як пустотливі кошенята, сіли на нари, сміючись і продовжуючи штовхатися плечима.

Кулеметник звернувся до мене:

– Сідайте або, якщо хочете, можна лягти подрімати, поки тихо.

Манера мовлення виказувала в ньому юриста чи викладача. Так і виявилось: до війни він був юристом.

Несподівано все почало рухатись. Напівголоса прозвучали команди. Бійці мовчки і швидко прокинулися, встали, взули і зашнурували черевики, накиннули через голови бронежилети, надягли каски, розібрали автомати та вийшли на

вулицю, під низьке і холодне, навіть на вигляд, небо.

На вулиці з гуркотінням розвертався обшитий бронею «Урал». Виглядав він цілковитим монстром з фільму жахів. По бортах вантажівки були закріплені дві турелі з великокаліберними кулеметами ДШК. Пролунав гуркіт мотора і поряд з «Уралом» пригальмував ЗіЛ-131 із ЗУшкою в кузові – така собі тачанка початку ХХІ століття. Ці дві машини, виділені командиром бригади для вогневої розвідки, і забезпечила мобільність нашої групи.

Забираємося в кузов «Уралу». Борти зсередини обвішані бронежилетами.

– Усі на місці? – командир розвідників легко підтягнувся в дверному отворі і влаштувався в кузові на ящику.

Машини рушили. Вітер співав щось протяжне і вибивав непрохану сльозу. Кулеметник, який стояв біля одного з ДШК, сумно похитав головою. Я посунувся до нього:

– Ти чого?

– Та так. Жили собі люди, нікому не заважали. І навіть воно все їм?

Питання зависло в повітрі.

Ось і поворот на путівець. Наша вантажівка, скинувши швидкість, захиталася підмерзлою оранкою, виїхавши на поле. ЗіЛ із «зушкою» тримався трохи на відстані.

І тут з лісосмуги по нас ударили. По виявленому вогню збоку бахнула «зушка». Пара гучних її черг – і там, у ворожій засідці, щось тріскуче бабахнуло: у небо здійнявся чорний дим, між деревами заметушилися фігурки.

Вогонь щільнішав. Миготіли спалахи пострілів. Радист, відірвавшись від навушників, повернувся до нас напружене обличчя і крізь постріли прокричав:

– Відходимо! Зараз почнеться!

Що саме почнеться, я вже не дослухав – багатотонна громадина вирушила до дороги. За заднім бортом майже впритул зросли три куці розривів та так, що повітря відчутно штовхнуло. «120-ки», – промайнула думка.

Подальше запам'яталося якимись фрагментами. Стріляла, рухаючись ривками, з обох стволів «ЗУшка». Наш «броньовик» трясло і кидало на поле. Повз нас пролітали осколки і грудки землі. «Пригніться!» – це хтось почув наростаючий свист – і ще одна серія розривів лягла з незначним недолітом.

Знову коротко вдарив у бік противника ДШК. Неподалік «виріс» ще один димний «кущ» розриву, але ми вже вирвалися на дорогу. Друге «гроно» розривів лягло вздовж лісосмути, повз яку ми мчали, прострілюючи майже голу зеленку скупими чергами. Над нами пронеслися не-

прицільні трасери, але ми вже були далеко, за поворотом дороги.

Бій позаду розгорався. По розкритих цілях працювали і стволи, і «Гради». Звуки розривів зливалися в єдиний гул.

Нарешті ми домчали до наших позицій. З лісосмути нас підтримали вогнем дві БМП, потім голосно і загрозово вдарив постріл з танкової гармати. Одна БМП, розгорнувши башту, біла трасерами крізь дерева, друга – мчала нам назустріч. На борту майнув напис «КИЦЮНЯ». «А ця кішечка вельми царапуча», – подумав я.

Безладна спочатку картина бою починала вимальовуватися. Розлючено били гармати. Гудів, виписуючи бойову циркуляцію, танк. Крізь тріск і шипіння рації долинув мат командира оборонного рубежу: «Ви там що, ..., Третю світову почали?»

Хтось відповів: «А ми й так на ній».

Напруга бою спала. Скинувши швидкість, наші машини повертались до рідної «криївки». Дзвеніли під ногами гільзи. У небі були чітко видимі вогники ракет, випущених з РСЗВ, здалеку лунали удари пострілів і розривів.

Нарешті розташування. Ми йшли до підвалу, злегка приголомшені і на не дуже твердих ногах.

– Міцний мурашник розворушили, – судячи по голосу, то був хтось молодий.

– Ні, не мурашник – гадючник. Мурахи будують, а гадюки... – я так і не зрозумів, хто це сказав, бо зовсім стемніло.

Підкотив танк, його ще називають на фронті «ведмедиком»

Біля стіни причаїлася «мотолига» з довгоствольною гарматою на причепі. На кормі тягача громадилася купа ящиків зі снарядами. На кулеметній башті в позі роденівського мислителя застиг боець. Худе обличчя освітлював екран мобільника.

Командир розвідників підійшов до тягача та голосно запитав:

Ми вирвалися на дорогу

– Хто командир артбатареї?

Боець повернув голову:

– Ну як...

– Де твоя батарея?

БМП-2 з написом «КИЦЮНЯ» на борту промчала нам назустріч

Командир танка
Микола Ф. в мирному
житті - філософ

Спимо не роздягаючись, багато хто навіть не знімає берці – підняти за триво-гою можуть будь-якої миті

– Скоро підтягнеться.
– Отримано наказ висуватися до місця бою. Ми формуємо бронегрупу. Ти їдеш із нами.
– Слухаю!

На дорозі, біля Т-подібного перехрес-тя, у сивому диму вихлопів формувалася колона бронегрупи. Грюкали люки, перекрикували гуркіт моторів командири. Мружачись від диму й вітру, командир артбатареї розмашисто крокував до головної БМП. Підкотив танк, ще його тепло називають на фронті «ведмедиком». Загальмував, хитнув «хоботом» ствола.

– Привіт, броньокопитні!
– Привіт, піхото!

На броні було видно свіжі сліди від осколків.

Нарешті всі готові. Я влаштувався в люкові МТ-ЛБ, впираючись спиною в ящики снарядів. Колона рушила, перемелюючи й без того розбитий асфальт. Вузькі промені фар вихоплювали ділянки дороги, подекуди мигтіли плямами світла чи то магазини, чи то просто будинки. Було темно, холодно й вітряно. Артилеристи, розгойдуючись у такт із коливаннями корпусу, мовчали. Синхронно з ревінням двигуна скрипіла за-слінка вихлопної решітки.

Постріл гримнув як завжди – несподі-вано й приглушено. Трасер пішов кудись у небо, але запах горілого порошу про-бився крізь зустрічний морозний вітер і сморід вихлопу. Колона зупинилася біля пустого блокпоста. Ключовши носом, загальмувала й наша «мотолига». Трохи позаду застиг «ведмедик». Смішно під-кинувши кормою так, що з неї мало не посипалися геть усі, загальмувала «бе-ха» (БМП-2). Попереду, дрібно тупочучи, з

На наших позиціях розгорталася до бою артбатарея

броні БТР розсипалися стрільці, хтось закричав:

– У крайньому будинку ліхтариком світять!

Вторячи йому, хтось додав:

– Чорт, він колону підсвічує!

Й одразу ж пролунала чиясь команда:

– Усі до окопів!

Ми посипалися в окоп. Кілька людей кинулися до будинків – у бік світла, що промайнуло. Стало тихо. Пискнула рація. Донеслося невиразне бурмотіння. На дорозі з'явився світ від фар, потім – звук мотора. Йшов легковик. Напереріз йому рвонули відразу троє бійців.

– Ані руш! Із машини! Руки вгору! Світ-ло в салоні!

На переляканого водія було націлено кілька стволів.

Донеслася нерозбірлива розмова, по-тім спалахнули гострі, жалючі промені бойових ліхтарів.

– Я тут живу. Он там – мій дім! Від батька їду, він хворіє! – рука простяглася в бік темних будівель.

Вітер. Холод. Броня. Автоматники на дороз, й чоловік на старій машині, який поїхав до хворого батька під гуркіт бою. В одному з будинків, що були за нашими спинами на нього чекали. Чекали, дослу-хаючись до стрілянини, чекали, почувши одинокий вистріл й те, як замовкло ревін-ня колони. А він стояв перед нами, розгу-блений, і ми для нього були лише ще од-ним із нещасть, що зруйнували його світ. Світ, у якому хворіє батько, в якому живе дружина й маленький син.

– У салоні чисто! Багажник відкрий... те.

У багажнику, прикриті старою ков-дрою, лежали картопля й цибуля.

Автомати, готові плоннути вогнем, опустилися.

– Їдь собі.

Хлопнули розхитані двері, провищав стартер і «жигуль» уторохтів у темряву.

У той час повернулися бійці, які шука-ли джерело світла.

– Порожньо. По машинах!..

І знову – злагоджене ревіння двигу-нів.

Нарешті колона підтяглася на передо-ву. Бій ущух. Безпечно миготять вогники цигарок. Холод пробирає до кісток. Бачу, як промайнуло світло. Спускаюся в окоп. Це просто яма, перекрита частиною пар-кану. У ній на земляній сходинці горить одна свічка. Під ногами на шматку полі-етиленового мішка – зім'ятий спальник. Тут відпочиває зміна спостерігачів пе-редового дозору. Чути голоси офіцерів. Пищить рація. І без пояснень причин уся наша колона повертається назад. На мак-симальній швидкості. Майже без вогнів.

Ночуємо тут же, в «розташуванні» N-ї бригади. Запасними спальниками й карематами діляться солдати, які живуть у бункері.

– Ось піддони. Залишилися ще від мирного життя. Стелить каремати й спальники та лягає на них. Але спочатку сядьте поїжте. Чай готовий, є хліб, консерви. А може, по 50?

Хлопці за столом ущільнилися. Командир – наймолодший за віком, але найстарший за званням – лейтенант Сергій Д. У нього закрубили від вітру й металу руки та дивовижно спокійні сірі очі. У мирному житті він був учителем.

– За учнями сумую, звичайно, вони пишуть мені. Я не хочу, щоб їм довелося воювати.

До столу підсідає командир танка Микола К. У розмові з'ясовується, що він – викладач філософії, тож сприймає все «діалектично». Боець дуже скучив за донечкою. Навіть танк назвав «ДОНЯ».

Загорнувшись у куртку, Микола дрібними ковтками п'є гарячий чай і говорить про вибір, який кожен робить сам – бути тут чи вдома, воювати за свою землю чи віддати її на поталу ворогам... Далі розмови, як звичайно, йдуть про те, що відбувається вдома, про дурість і підлість війни. Поступово всі затихають,кладаються спати.

Спимо, не роздягаючись, багато хто навіть не знімає берці – підняти за тривогою можуть будь-якої миті. Десь о другій ночі в бункер входять, підсвічуючи ліхтариками, змерзлі й втомлені артилеристи. Їх розташовують тут же, на бетонній підлозі.

Біля четвертої ранку лунає глухий удар. Землю м'яко струснуло й дзвякнула антабка автомата, що стояв у головах. Після цього мені вже не спиться. Виходжу на свіже повітря. Під ногами хрустять замерзлі калюжі. Вдалині видніється ланцюг мирних вогнів. Сірою тінню підкрадається кішка. Коротко нявчить, підбігає, третєся об берці, але погладити не дається. Усе це разом справляє враження повного «сюру».

Вартовий запобігливо вказує, куди краще не ходити.

– Ось тут розтяжки, а там – просто «сигналки». Так що сюди можна, буде лише голосно, а сюди краще взагалі не треба, – і я відчуваю його посмішку в темряві.

Повільно світає. У сутінках починаємо збиратися на виїзд.

У ранковому щільному тумані машини не йдуть, а пливають – так часом здається, що фігури, які стирчать із люків, ніби ширяють у повітрі.

Ось і вчорашня позиція. Вона вся по-

довбана мінами. Свіжі воронки видніються то тут, то там. У траві блищать осколки. Виявляється, вночі по тих місцях, де ми були, відпрацювали «сепари». На щастя, нікого не зачепило. Солдати рухаються повільно, зберігаючи сили – пронизливий холод відбирає їх не гірше маршкідків й важкої праці.

Наш безпілотник із гулом пішов у вранішнє небо, до тієї лісосмуги, де ми вчора розворушили «змійне гніздо».

На наших позиціях розгорталася до бою артбатарея. Мене вразила неметушлива робота гарматних розрахунків – люди, знаючи, що на них зараз можуть піти танки, спокійно розводили станини, знімали чохли з панорам, викладали унітари в рівчаки...

Це були звичайні мирні люди, жителі Бердичева, Житомира... Вони давно відслужили своє й жили мирним життям, працювали, ростили дітей. Але зараз, із початком війни, вони знову вдягли військову форму.

Повернувся наш безпілотник. Офіцери й волонтери підтяглися до ноутбука. Роздивляємося картинки з БПЛА: запламована воронками смужка лісосмуги. Залишки згорілого чи то БТР, чи то БМП. Видно сліди гусеничних машин, що поїхали звідси. І жодного живого сепартиста.

Це означає, що не були марними і вчорашня розвідка боем, і довга вогньова дуель.

Там, за лінією горизонту, накопичується для удару ворог.

Його знають. На нього чекають. Його зустрінуть.

Олександр
ШУЛЬМАН,
волонтерська
група
«Аеророзвідка»

Мене вразила робота гарматних розрахунків – люди, знаючи, що на них зараз можуть піти танки, спокійно розводили станини, знімали чохли з панорам, викладали унітари в рівчаки...

Повернувся наш БПЛА

ЗВИТЯЖЕЦЬ

Стати офіцером полковник Ігор Гордійчук мріяв ще з дитинства. Це доволі непросте навіть для дорослого рішення він прийняв, навчаючись в одному з молодших класів. Чому? Як він сам припускає, зарано почав читати правильні книжки, головними героями яких були люди в погонах.

Тож по закінченні школи № 1 у Корці, що на Рівненщині, юнак вступає до Омського вищого загальновійськового командного училища. До Сибіру він подався не випадково — вважав, що, перебуваючи за тисячі кілометрів від рідного Полісся і лише двічі на рік «живцем» спілкуючись з рідними та близькими, загартуватиме себе як майбутній офіцер.

У 1991 році, коли на політичній карті світу з'явилася незалежна Україна, хлопець вирішує повернутись на рідну землю.

— Навіщо це тобі? — відмовляв його командир роти. — Лишень подумай: російський лейтенант отримує більше, ніж український полковник!

— Знаєте, вступаючи до училища, я не про гроші думав, — з достоинством військового відповів йому Ігор. — Отже, товаришу капітане, нам з вами не по дорозі.

Одіссея Гордійчука

У 1994-му, закінчивши Київський військовий інститут Сухопутних

У роки Другої світової війни за контроль над Савур-Моголою, де німці облаштували спостережний пункт, точилися жорстокі бої. Тут полягли тисячі радянських солдатів, серед яких було чимало українців.

військ, лейтенант Гордійчук отримує призначення на посаду командира розвідувального взводу механізованої бригади. Це перший щабель офіцерської кар'єри. Молодий офіцер у буквальному сенсі «запрягається» у військову службу. Його відданість справі — помітили, його досягнення у роботі — оцінили. Тож звання «капітан» Ігор Гордійчук отримує достроково. А там незабаром йому довіряють і танковий батальйон.

У 2002 році після навчання в Національній академії оборони України майора Гордійчука призначають заступником командира танкового полку, через 9 місяців — начальником штабу — першим заступником командира полку спеціального призначення. Минає кілька років, і він — командир частини.

Військові, яким довелося служити пліч-о-пліч з Ігорем Володимировичем, кажуть, що він є хорошою людиною, справжнім командиром, якому довіряєш.

— У ньому відчувається така сила і водночас такий спокій, що неможливо ним не захоплюватися. Він має талант вести людей за собою, — висловлює свою думку полковник Ігор Аверін. — Я бажаю, щоб мої сини в майбутньому стали такими ж офіцерами. Він завжди вимогливий до підлеглих, але вони його поважають — не за страх, а за совість. Ігор Володимирович вважав, що будь-який солдат, офіцер, незалежно від його службового статусу, має на заняттях з бойової підготовки викладатись так, щоб піт тік потоком. Лише з такими, казав він, готовий йти у бій...

Друзі дитинства, однокурсники по училищу, академії відзначають таку рису Гордійчука, як прагнення до навчання, самовдосконалення.

У 2008 році він їде до американського штату Пенсильванія, де протягом року

Битва за Савур-Могили

навчається у військовому коледжі – вищому військовому навчальному закладі США. Там він зрозумів, що не даремно самотужки опанував англійську. Повернувшись на Батьківщину, продовжує службу у Головному управлінні розвідки МО України. Потім – Афганістан, де 8 місяців виконує завдання у складі литовсько-української місії.

Майже відразу по поверненню з далекої країни отримує від начальника Національної академії Сухопутних військ ЗС України генерал-лейтенанта Павла Ткачука пропозицію стати його першим заступником. Через 2 роки зі столиці Галичини повертається до міста своєї курсантської юності.

– Яюсь з дружиною підраховували, що нам доведеться змінити 12 місць служби, – пригадує Ігор Володимирович. – Особливо вдячний своїй Тетяні, бо саме на неї навалювалися основні сімейно-побутові проблеми. Вона у мене – молодець!

Мабуть, сам Господь Бог стільки років «перекидав» Ігоря Гордійчука з гарнізону до гарнізону, з посади на посаду, аби підготувати цю легендарну сьогодні людину до її головної місії...

П'ятого травня полковник Ігор Гордійчук – заступник начальника Головного командного центру Збройних Сил України відбуває в район проведення антитерористичної операції. Не бажаючи зайвий раз тривожити дружину Таню і доньку Марту, каже, що їде у «звичайне відрядження»...

Савур-Могила...

Ця місцина щедро полита кров'ю наших предків, овіяна древніми легендами. Одна з них розповідає, що тут у борні з бусурманами загинув український козак Сава-Савур. У пам'ять про нього та за козацьким звичаєм бойові побратими шапками насипали на могилі великий курган.

У роки Другої світової війни за контроль над Савур-Могилою, де німці облаштували спостережний пункт, точилися жорстокі бої. Тут полягли тисячі радянських солдатів, серед яких було чимало українців.

В один зі спекотних літніх днів начальник Генерального штабу – Головнокомандувач ЗС України генерал-полковник Віктор Муженко під час проведення антитерористичної операції на Сході країни приймає непросте рішення – взяти Савур-

Могили. Окрім добре підготовлених бійців, потрібен був ще й командир, здатний надихнути їх на цю небезпечну справу, повести за собою. Вибір припав на полковника Ігоря Гордійчука.

Чотирнадцять розвідників-спецпризначенців на чолі з Гордійчуком 12 серпня прориваються до висоти і беруть під свій контроль спостережний пункт. Вони починають коригувати вогонь нашої артилерії, яка завдяки сміливцям завдає точні удари по позиціях терористів. А ті за наказом своїх ватажків приступають до фізичного знищення групи, накриваючи її артилерійсько-мінометними залпами, обстрілюючи з «Градів», після чого атакують. Українські відчайдухи відбивають усі їхні штурми. Але сили небезмежні, і 18 серпня стає зрозумілим, що потрібне підкріплення. На допомогу десантникам вирушає полковник Петро Потехін з бійцями 25-ї повітряно-десантної дивізії. Рвуться сюди і розвідники-добровольці із 4-ї роти 42-го батальйону територіальної оборони, де служать кіровоградці.

Відправивши підлеглих з пекла, полковник Гордійчук разом з бойовими побратимами з 20 серпня опиняється у повному ворожому оточенні. Найближчий наш підрозділ знаходиться за кілька десятків кілометрів.

Ангел-хранитель

Ігор і Тетяна – з одного села, навчалися в одній школі. Проводжаючи його до Омська, дівчина обіцяла дочекатись. І слова дотримала. Влітку 1994 року закохані побралися. Про таких жінок військовослужбовці говорять: «Надійний тил».

Жінка не відала, яке саме завдання виконує її чоловік на Сході країни.

– Знаходячись на Савур-Могили, я не хотів Тані казати, де саме перебуваю, – зізна-

За виняткову мужність, звитягу і високий професіоналізм Президент України присвоїв полковнику Ігорю Гордійчуку звання Героя України. Його нагородили орденами Богдана Хмельницького 2-го і 3-го ступенів.

ється Ігор Володимирович. – Адже з повідомлень преси, телевізійних сюжетів вона знала, що там – гаряче.

Історія полковника Ігоря Гордійчука – це реальна історія і водночас містична українського офіцера-героя. Вона може слугувати сюжетом для військово-пригодницької повісті чи фільму.

– На початку вересня мені зателефонували з Ігорового рідного села Залізничі і повідомили, що із чоловіком сталася біда, – згадує Тетяна. – Трохи пізніше я дізналася ось про що...

До військового госпіталю Дніпропетровського гарнізону доставили важкопораненого офіцера. Ніхто не знав, хто він і звідки. Кілька днів військовий не приходив до тями, був, що називається, між небом і землею. Уже пізніше лікарі зізнаються Тетяні, що після низки спроб повернути його до життя вони втратили всіляку надію на бажаний результат. Опікування пораненим взяла на себе медична сестра Катя, доглядала його, вірила в нього. Коли ж той опритомнів до тями, то кволим голосом повідомив про себе. Яким же було її здивування, коли виявилось, що він родом з її рідного села і прізвище має таке саме, як і вона, – Гордійчук! Катя зателефонувала матері, яка живе і працює в Корсеньській районній лікарні. Та повідомила, що в їхньому районі дійсно проживають батьки Ігоря Гордійчука. Звісно, жінка відразу розповіла їм про сина. За кілька хвилин, тамуючи хвилювання, Володимир Олександрович і Софія Родіонівна Гордійчуки зателефонували Тетяні, яка просто серед ночі виїхала до Дніпропетровська...

Уже п'ятий місяць Ігор Володимирович лікується у військовому госпіталі. Свій поєдинок зі смертю полковник виграв.

Виграє свій поєдинок з ворогом і Україна. Запанують на нашій землі мир і спокій. І станеться це завдяки таким Ігорям Гордійчукам, для яких Батьківщина – понад усе. І будуть дивитися фільми та читати книжки про легендарних захисників нашої нащадки, аби потім з гордістю сказати: «Ми – українці, нам є ким пишатися!»

Сергій ЗЯТЬЄВ

ЗА ЛУНТИКА!

Волонтери привезли гуманітарну допомогу. Серед іншого — шеврони. Гарні такі, хтось вишив на них зеленими нитками «Укроп». Так нас сепаратисти називають. Влучні назви вони для нас вигадують. А ми і не відмовляємось. Так і «кіборги» з'явилися, і «укропи». Бояться нас, от і вигадують, ніби їх не звичайні хлопці б'ють, а якась невідома сила

Бійці розбирають шеврони, а я не хочу. Це ж лише так, для приколу. Насправді ж добровільні батальйони не мають офіційного статусу й офіційних шевронів. До того ж я не «Укроп», а «Петрушка». Ні-ні, не російський клоун Петрушка, а звичайна петрушка, яка росте на кожному українському городі. Це тому, що звуть мене Петром.

«Укроп» — це теж російською. Українською — кріп. Уявляєте, ціле поле кропу. Він як насіється, то важко вивести — знов і знов виростає. Отак і нашим ворогам здається, що нас стає дедалі більше. Хлопці сміються, оточили волонтерів, а я, як завжди, сиджу осторонь. Я не говіркий. Надаю перевагу своїм думкам і люблю спостерігати за іншими. Але сьогодні вони занадто вже жваві. Ага, розбирають дитячі малюнки. Пусте це. Що там малюки можуть малювати?! Але і мені подають один із аркушів.

Я так і знав — казна-що. Сонце, квіти та два опудала з ногами-паличками й ротом від вуха до вуха. Ще й підпис: «Україна. Мир. Мама. Вікуся». У слові «Вікуся» літеру «я» написано навпаки. Значить, «художниця» ще не ходить до школи. А це ще що за звір намальований? Якесь вухате чудовисько. По два вуха з кожного боку.

— Чебурашка, чи що? — питаю в сусіда.

— Сам ти — Чебурашка, — сміється Сашко, припасовуючи новий шеврон, — це ж Лунтик!

— Який ще Лунтик?

— Темнота! Женитись тобі треба, там і діточки з'являться, тоді всі мультики змушений будеш дивитись!

Я не люблю, коли мене дразнять тим, що я досі неодружений. Не приваб-

люють мене сопливі любителі мультиків.

...Вчасно від'їхали волонтери. Нас знову накривають з «Градів».

Не розумію такої війни. У дитинстві я сотні фільмів про війну дивився. Ото героїзм! Вперед! В атаку!! За Вітчизну!!! А тут зарились у землю і сидимо. Як кроти. А по нас гатять і гатять. Якщо не полізуть самі, то й не вистрілимо у відповідь. Якась війна-чекання, війна-витримка, війна-нерви...

Де той малюнок? Сидить собі та Вікуся з неправильною літерою «я» і дивиться мультик. А її тато на дивані читає газету. Стоп! Чого це я такий злий? Може її тато теж воює? А може щось інше робить для перемоги? Бач, написало ж мале: «Мир». До речі, Вікуся — це ж Вікторія. Перемога, значить.

До «Градів» долучились міномети. Щось надто шумно сьогодні. Ага, ось і самі посунули. Ну тепер тримайся!

...Землю струсонуло і Петра кинуло вбік. Страшний ревучий звук розривав голову, вогнем пекла нога. Відчув рукою автомат і поповз знову до краю окопу. Оце вам за Україну! Оце — за мир! Оце — за маму! Це — за Вікуся! А оце за того — як його? — ну того — чотириногого! Як же його?..

...Першим, що побачив Петро, був малюнок, який стояв на тумбочці, прихилений до чашки. Малюнок Вікусі з неправильною літерою «я». Ага! Лунтик! От як звати те миле чудовисько! За Лунтика! За Лунтика!

— Ожив? — запитав чоловічий голос, який Петро почув ніби крізь вату, розуміючи, що звертаються до когось іншого.

— Так. Але ще марить, — відповів жіночий. — Якогось Лунтика кличе.

Коли плачучи і сміючись у мобілку, мама питала, що йому привезти завтра в госпіталь, Петро кволим голосом попросив: «Ноутбук із мультиком про Лунтика».

Людмила ГУЦАЛЮК,
член Національної спілки журналістів України

– «Трьохсотих» зібрали, решта, напевно, «двохсоті», – почув я в динаміку.

– А де «Морж»? – запитував комбат.

– «Морж», мабуть, «двохсотий», його ніде немає. Він сидів у кабіні, її розстрошило вщент.

Я швидко зрозумів, що колона ось-ось поїде і почав повзти. Аби залишитися живим, потрібно було дістатися протилежного кювету...

Коли вибухи почали вщухати, мене підібрали. Перша фраза, яку почув від своїх: «Народився у сорочці». Проте я думаю інакше: народився у бронежилеті і з дбайливим ангелом-хранителем.

НАРОДИВСЯ У БРОНЕЖИЛЕТІ

Перший досвід

Узону проведення антитерористичної операції начальник зв'язку 2-го механізованого батальйону 72-ї окремої механізованої бригади старший лейтенант Олександр Моржецький потрапив ще навесні. Спочатку він і його підлеглі не знали, де саме знаходяться. Аж доки не прибули до Маріуполя. Посада зобов'язувала Олександра постійно знаходитися при штабі разом з командиром батальйону – тоді ще майором, а нині підполковником Михайлом Драпатим.

Але війна для молодого офіцера розпочалася ще задовго до прибуття в цей районний центр. Тоді щойно укомплектований резервістами навчений і злагоджений вузол зв'язку разом зі своїм батальйоном прибув у Запорізьку область. За кілька дів отримали команду висуватися далі. Коли підійшли до кордону із Донеччиною, колону блокували місцеві жителі.

– Саме тоді я вперше дослав патрон у патронник не в межах занять чи бойових стрільб, – згадує старший лейтенант Олександр Моржецький. – Містян зібралось чимало, незабаром у бік наших машин полетіли камінці. Мені стало трохи ніяково, адже застосовувати зброю нам заборонили. Хіба що в разі крайньої небезпеки. Тож у будь-кого з нас могли просто відібрати автомат...

Це було складним моральним випробуванням. Оскільки проти наших військовослужбовців виступали свої ж громадяни, яких ми клялися захищати. Наступного дня, після повернення колони до місця попередньої дислокації, до бійців батальйонної тактичної групи до-

вели нову директиву, яка дозволяла застосовувати зброю. Але лише для попереджувальних пострілів угору.

Кілька разів розвідники проводили рекогносцировку. Коли ситуація більш-менш стабілізувалася, колона знову вийшла на марш і успішно дісталася до населеного пункту Ялта поблизу Маріуполя. Тут сепаратисти теж не дрімали. До місця розташування постійно навідувалися вороже налаштовані люди. Вони кричали, погрожували...

9 травня батальйонна тактична група брала участь у звільненні захопленого сепаратистами Маріупольського управління МВС. Старший лейтенант Моржецький (позивний «Морж») під час цієї операції перебував у командирській машині за пультом радиста. Один з його підлеглих – старший радіотелефоніст молодший сержант Костянтин Лазаренко – у складі мобільної групи виїхав разом з командиром батальйону для забезпечення зв'язку. Це було його перше серйозне завдання, тож офіцер трохи хвилювався за свого підопічного.

– Командир батальйону поставив завдання знаходитися у командно-штабній машині, тримати зв'язок і слухати радіоефір, – пригадує старший лейтенант Олександр Моржецький. – Спочатку все було спокійно. Аж раптом через навушники почулася стрільба, вигуки, паніка. Я зрозумів, що мій підлеглий потрапив у епіцентр подій і проходить перше бойове хрещення.

Пізніше хлопці розповіли Олексан-

дру, що якоїсь миті в командирську машину БМП-2К, яка рухалася першою і де знаходився зв'язківець Лазаренко, один із сепаратистів вистрілив з РПГ. На щастя, він виявився ненавченим, тому забув зняти захисний ковпачок. Граната не здетонувала, а просто зрикошетила.

У районі Маріуполя батальйонна тактична група перебувала доти, поки ситуація в місті більш-менш не стабілізувалася. Згодом командир 2-го механізованого батальйону майор Михайло Драпатий відбув у район Авмросіївки накривати новий командний пункт. Тепер перед його підлеглими стояло нове завдання: нести службу на блокпостах і охороняти Донецький аеропорт. Долучилися до цієї справи і зв'язківці старшого лейтенанта Моржецького. Вони підсилювали блокпост на кордоні із Запорізькою областю, а також забезпечували зв'язок між підрозділами.

Менше знаєш – краще спиш

Використовували переважно канали закритого супутникового зв'язку. За потреби доводили інформацію по рації або об'їжджали блокпости і передавали особисто. Так було надійніше. Адже цей період характеризувався потужним «зливом» інформації. Мобільними телефонами намагалися не користуватися взагалі.

– Найперша прикмета того, що телефон прослуховується, – відлуння свого голосу, тобто коли людина сама себе чує, – ділиться досвідом Олександр. – Коли розмовляли про звичайні сімейні справи з рідними та близькими, цей ефект тривав недовго. Очевидно, ті, хто слухали, переконавшись у пересічності розмови, відключали свої пристрої. Якщо ж говорили про щось по службі, ефект відлуння тривав довше.

У режимі охорони блокпоста зв'язківці провели близько місяця. Аж поки не надійшла команда знову збиратися в дорогу. Куди саме – не уточнялося. Про наступне місце призначення уже звикли навіть не цікавитись. Так було надійніше і безпечніше. Коли колона була в

готовності, на заміну підрозділам 72-ї омбр прибули військовики батальйону територіальної оборони «Дніпро».

жу, – пригадує Олександр. – Адже всі необхідні засоби для цього знаходилися саме в кузові ГАЗ-66. Зрештою комбат наказав узяти один

Перший обстріл

Діставшись Авмросіївки, відразу ж отримали наказ вирушати на Луганщину. Причому їхати мала лише «броня». «Колеса» залишалися до окремого розпорядження.

– У мене в штаті дві БМП і два ГАЗ-66. Тож я не зовсім зрозумів задумку командира. Утім добре знав, що коли колісні машини залишаться, забезпечити команду закритий зв'язок я не змо-

«газик» і мінімум особового складу.

Своїм підлеглим Олександр пояснив, що такого «курорту», як раніше, вже не буде. Тож з офіцером

залишилися тільки командир радіовідділення старший сержант Юрій Гладченко, старший лінійний наглядач старший солдат Сергій

– Відчуття під час бомбардувань у всіх різні, – говорить Моржецький. – Перший раз, звісно, страшно. Потім звикаєш. Але, як на мене, головне не це. Під час артилерійських обстрілів, наприклад, людина зазнає більшого стресу, адже їх наслідки дуже жахливі. Якщо ж триває перестрілка зі стрілецької зброї, то разом із бажанням перемогти супротивника з'являється навіть певний азарт. Лише хвилин через 30-40 по закінченні протистояння починаєш розуміти: усе, що відбувається, – далеко не гра. Все – насправді.

Аби дати відсіч, командир батальйону скомандував розгорнутися артилерії й танкам. Після перших залпів осколково-фугасними сепаратисти дещо притихли. Гвардійці тим часом виставили навкруги секрети.

Час від часу місце розташування колони прострілювали снайпери. Спроби атакувати робила й сепаратистська піхота. Та командир батальйону майор Михайло Драпатий вчасно приймав адекватні рішення, тож обійшлося без наслідків. Щоправда, відпочити вкотре не вдалося. Оскільки позиції наших військовиків постійно облітали безпілотники ворога, очікували на ймовірний мінометний обстріл.

Аби не наражати на небезпеку особовий склад і зберегти техніку й боеприпаси, о третій годині ночі комбат дав команду рушати далі. Знову мала йти лише «броне», але зв'язківці теж вирушили за командиром. Через дві години дісталися нового району призначення – селища Провалія.

У лігві ворога

Розосередившись неподалік українсько-російського кордону, кожен підрозділ 72-ї омбр отримав своє завдання. Так, наприклад, 7-ма механізована рота зайняла позиції між населеними пунктами Изварине та Краснодар. Саме тут пролягає шлях, який сепаратисти називають між собою «дорогою життя». По ній Росія досі поставляє їм техніку, боеприпаси, харчі тощо. Цей український підрозділ сепаратисти тоді неабияк зненавиділи. Адже, маючи гаубиці Д-30, наші бійці щосили «огризалися» і заважали отримувати підкріплення.

Лагус, командир телефонного відділення старший сержант Андрій Грогуль, старший радіотелефоніст молодший сержант Костянтин Лазаренко.

До місця призначення – у район між містами Свердловськ і Червонопартизанськ – рухалися дві з половиною доби. А вже через півгодини після прибуття розпочався обстріл.

Ще одним «глевким млинцем» у горлі російсько-сепаратистських військ була 4-та рота. Її позиції обстрілювали просто з російської території.

Одного разу, скануючи радіохвилі на новітніх засобах, які надійшли зв'язківцям напередодні, вони натрапили на ворожу частоту. За досить короткий проміжок часу вивчили їхні позивні та з'ясували, хто за що відповідає.

— Приміром, «Глобус» — це їхній коректувальник, «Синій головастик» відповідає за реактивну артилерію, «Пітон» — за ПТУРи, — говорить Олександр Моржецький. — Завдяки таким даним вдалося врятувати батарею наших самохідних артилерійських установок. Почувши, як «Глобус» передавав «Синьому головастику» координати лісосмути, де розташувалися наші САУ, ми відразу повідомили про це командир батареї. Буквально через хвилину після того, як підрозділ залишив місце розташування, лісосмугу спалили з «Градів».

У складно вало ситуацію те, що «прямого контакту» із супротивником не було. Росіяни стріляли з-за териконів. Наші ж відповісти не могли, адже існувала велика ймовірність завдання удару по російській території. Після масованих обстрілів українським підрозділам довелося трохи відійти. Адже потрібно було поповнити запаси боеприпасів, продовольства, відправити поранених.

На жаль, сподіватися на вчасну і повноцінну допомогу було марно. Перебуваючи безпосередньо в кублі сепаратистів,

наше угруповання серйозно ламає їхні плани. Тож вони намагалися будь-що заблокувати українські війська. Час від часу до наших позицій навідувався лише літак, що скидав на землю боеприпаси та продовольство. Коли крилату машину збили вороги, зв'язок із «зовнішнім світом» припинився.

Тим часом обстріли позицій 72-ї омбр почастишали. Над ними вперто кружляли «безпілотні жулики», передаючи дані та коректуючи вогонь. Для того, аби не стати мішенню, наші підрозділи постійно змінювали місце розташування. Разом з усіма маневрував і 2-й механізований батальйон.

Поранений, але живий

Старший лейтенант Моржецький вкотре отримав завдання висуватися у новий район. У машину завантажили майно та чималу кількість боеприпасів до стрілецької зброї, зокрема 26 ящиків з гранатами РПГ. На додачу комбат наказав зв'язківцям узяти на буксир санітарну машину, яка напередодні вийшла з ладу.

Коли ГАЗ-66 долав певну частину шляху, його двигун закипів через перевантаження. «Санітарку» «підхопила» інша машина.

— Я наказав водієві рухатися далі чітко колія в колію, — пригадує Олександр. — А в разі підриву передньої машини об'їжджати її не ліворуч, як за звичай, а праворуч. Так менше ймовірності натрапити на міну-пастку.

Раптом у голові офіцера ніби щось дзенькнуло... Прийшовши до тями, він зрозумів, що лежить на землі за кілька метрів від машини.

— Перше відчуття — не можу дихати, — пригадує Олександр. — Виявилося, що від удару носом потекла кров і запеклася, а розсічене підборіддя не давало змоги дихати хоча б ротом.

На хлопців тим часом чекало нове випробування – допити співробітниками Слідчого комітету Росії, ФСБ та ГРУ. «Зелені» лейтенанти не гребували допитувати навіть тих, хто був у вкрай тяжкому стані.

Спочатку подумав, що вже помер. Але як тоді відчуваю, що не можу дихати і дуже болить у грудях? Коли з'явилося «зображення», побачив, що кабінку розірвало на шматки, а в кузові усе горить і вибухає.

Аби не задихнутися й жити далі спробував більше відкрити рот. Намагався підвестися – упав. Подивився на ноги – на місці, хоч і в крові. Рукою спробував доторкнутися – відчуваю. Навіть пальцями поворушив. А ось встати не можу. Поки був зосереджений на своїх відчуттях, поруч осколки косили кущі й траву. Зрозумів, що треба кудись відповзти.

Розпачі додало те, що не можу ніяк повідомити про себе. Згадав про радіостанцію. Поперемикавши, зрозумів, що вона працює лише на прийом. В ефірі саме передавали, що машина зв'язківців підірвалася на керованому фугасі.

– «Трьохсотих» зібрали, решта, напевно, «двохсоті», – почув я в динаміку.

– А де «Морж»? – запитував командир.

– «Морж», мабуть, «двохсотий», його ніде немає. Він сидів у кабіні, її розтрощило вщент.

Я швидко зрозумів, що колона ось-ось поїде і почав повзти. Аби залишитися живим, мені потрібно було дістатися протилежного кювету. Там мене принаймні б не дістали оскол-

ки. Доповз до дороги і почав махати руками. Мене побачили не відразу. Але наблизитися до вибухаючого на кузові арсеналу було небезпечно.

Коли вибухи почали вщухати, мене підібрали. Перша фраза, яку почув від своїх: «Народився у сорочці». Проте я думав інакше: народився у бронжилеті і з дбайливим ангелом-хранителем.

Сашко дійсно врятувався чудом. Адже коли, знаходячись у безпомічному стані, хотів хоч якось дати про себе знати, то автоматично потягнувся за пістолетом, аби вистрілити в повітря. Витягнувши ПМ з розвантажувального жилета, побачив, що від удару об бронжилет його ручка тріснула. Хтосьна, яким чудом вдалося вціліти людині, коли навіть залізо не витримало такої сили удару.

Війна не вічна

Черепно-мозкова травма, контузія, забій черевної порожнини й тулуба, роздрібнення гомілковостопного суглоба у двох місцях, поранення обличчя і стегна – таке діагностували в Олександра лікарі. Але ця війна запам'ятовується офіцеру не лише фізичними стражданнями. Адже він – один з тих чотирнадцятьох, кого в німечному стані доправили в Росію – країну,

військовослужбовці якої ще вчора називалися братами, а сьогодні нівечать наших хлопців.

Це сталося після того, коли мобільний госпіталь, де Олександрю надали першу допомогу, обстріляли з «Градів». Поранених тоді вирішили евакуювати в буферну зону біля кордону з Російською Федерацією. На перепускному пункті «Гуково» російські прикордонники повідомили нашим хлопцям, що відтепер усіх тяжкопоранених лікуватимуть уже на території сусідньої держави.

Тамтешні лікарі хоч і дивилися на українців скося, проте роботу свою робили. На хлопців тим часом чекало нове випробування – допити співробітниками Слідчого комітету Росії, ФСБ та ГРУ. Для спілкування вони чомусь обрали період з 19-ї до 4-ї години ранку. «Зелені» лейтенанти не гребували допитувати навіть тих, хто був у вкрай тяжкому стані знаходився у реанімації.

– Оскільки я був єдиним офіцером серед поранених та ще й начальником зв'язку батальйону, то став для представників спецслужб особливою «мішенню», – пригадує Олександр Моржецький. – Але, дякувати Богу, все минулося. Я монотонно посилався на контузію і на те, що мені важко говорити.

Згодом наших поранених перевели у лікарню в населеному пункті Зверево, а ще через десять днів – у Ростов-на-Дону. Звідти літаком – в Одесу.

Уже перебуваючи на Батьківщині, офіцер довго не міг оговтатися після пережитого і побаченого. Його мучила одна і та ж думка: як таке може бути, що десь триває війна і гинуть кращі українські сини, а в одному з одеських кафе, приміром, люди спокійно п'ють каву та їдять тістечка? Ніби якась паралельна реальність.

Вийти із цього стану Олександрю допомогла його дружина Олена. Вона пригадувала перші дні їхнього знайомства, місто Полтаву, де вони навчалися і зустрілися. Підтримувала свого чоловіка не лише добрим словом, а й надією на те, що їхня молода сім'я лише починає спільний життєвий шлях, тож минуле пам'ятати потрібно, але жити – майбутнім. І Олена має рацію, адже війна не продовжуватиметься вічно.

Сергій БАСАРАБ

ПОМІЧНИК ЗАСТУПНИКА

В ексклюзивному інтерв'ю журналу «Військо України» звільнений із 88-денного полону Василь Будик розповів про те, що відчуває засуджена до розстрілу людина і як щоденно, ризикуючи життям, рятує з полону заручників.

МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ ВАСИЛЬ БУДИК ПІСЛЯ «РОЗСТРІЛУ» «БЄСОМ», ВИЖИВШИ В ТЕРОРИСТИЧНОМУ ПЕКЛІ, ВРЯТУВАВ З ПОЛОНУ ПОНАД 150 УКРАЇНЦІВ

ПОКАЗОВА СТРАТА, ЯКУ ПОБАЧИВ ВЕСЬ СВІТ

– **Василіо Володимировичу, як ви стали заручником?**

– Під час Майдану я виступив у Горлівці проти російської агресії. Адже бачив, що окупанти діють за тим же сценарієм, який відпрацювали у Грузії. Тож став максимально протидіяти російському загарбанню, що багатьом місцевим не сподобалося.

Одного дня на початку травня бойовики з так званої «ДНР» отримали оперативну інформацію про те, що до міста прибула людина з «Правого сектору». Стався витік інформації, за якою мене і вираховували. Одна непогідна людина видала мене сепаратистам, і я про неї знаю. На той час терористи повністю контролювали місто, тож за моїм автомобілем з дніпропетровськими номерами не-

гайно ув'язався «хвіст». Затримали мене при виході з магазину, куди зайшов разом з дружиною. У мене було лише два варіанти – тікати й отримати кулю в спину або здатися. Вибрав другий, щоб уберегти родину, яку буквально через кілька годин друзі доправили у безпечне місце. Мене ж кудись відвезли. І відразу відібрали мобільний телефон.

– **Навіщо?**

– На ньому були мої фото з Дмитром Ярошем, Олегом Ляшком. А ще – SMS-переписка з Арсеном Аваковим та іншими відомими людьми. Отже бойовики переконалися, що я пов'язаний з патріотами з «Правого сектору».

Я стверджував, що журналіст, веду розслідування щодо формування добровольчих батальйонів «Донбас», «Дніпро»,

а також силових структур так званої «ДНР». Тому за родом своєї журналістської діяльності зустрічався з багатьма людьми і політиками. Бойовики мені не повірили. І почали, як вони сказали, «екстрений допит у польових умовах». Це коли ножем штрикають у коліна і вибивають потрібні свідчення. Не лякають, не граються, а беруть ніж і встромляють його у коліно до кістки. При цьому кров б'є фонтаном, а ти не можеш чинити опір. Коли встромлюють лезо перший раз, людина ще крипиться, хоча біль – пекельний. Але коли і вдруге – не кожен витримає.

– А ви?

– Тримався, зціпивши зуби. Ігор Безлер на прізвисько «Бес» ще здивувався такій реакції. Говорив, що в мене підготовка, як у бойового офіцера. Він ще не знав, що так насправді і є...

– Що було далі?

– Спочатку мене хотіли обміняти на офіцера ГРУ Росії, якого полонили наші військові. Потім «Бес» передумав і заявив, що обміняє мене на російського політтехнолога, одну із авторок проекту «Руська весна» Ольгу Кулігіню. Надалі його плани знову змінилися, і він сказав, що обміняє на неї ще й офіцера СБУ Олександра Васющенка (забігаючи наперед, скажу, що при обміні за цю жінку віддали 17 наших заручників, більшість з яких – старші офіцери з Міністерства оборони і МВС). З часом до списку, кого можна звільнити, додав ще кількох офіцерів –

прикордонників, десантників, співробітників міліції. І начебто вже, домовилися з керівництвом країни, такий обмін мав відбутися, за Кулігіною відправили літак, щоб доправити з Києва, де її утримували в СІЗО СБУ. Але того разу в Горлівку її так і не привезли. Тому «Бес» вирішив нас показово розстріляти.

Звісно, я не знав, що розстріл буде несправжній. Мабуть, на той час цього не знав і сам Безлер. Він був геть розлючений, адже зірвався обмін заручниками. За його словами, голова СБУ Валентин Наливайченко дав команду на обмін, Сергій Тарута виділив літак. Кулігіню доправили з Києва до Маріуполя. Безлер навіть їй зателефонував, перевіряючи правдивість інформації. І навіть доповів у Москву, що операція відбулася. Та раптом щось не спрацювало.

Отже, нас підняли о третій годині ночі люди в балаклавах (хоча до цього всі терористи ходили, неховаючи від нас обличчя). Я запитав: «Що відбувається?» Безлер відповів: «Вас розстріляють. Турчинов відмовився від обміну». Руки так сильно стягнули скотчем, що вже за п'ять хвилин вони заніміли. Скотчем обмотали і голову, закривши очі, та так, що полковник Васющенко, мій «колега» по нещастю, потім декілька місяців погано бачив.

Нас відвели до підвалу, поставили до стінки. «Бес» ще довго намагався по телефону з'ясувати, чому не привезли Кулігіню. Але ні Турчи-

нов, ні Наливайченко не виходили на зв'язок. Тоді Безлер сказав: «Коли так, вас розстріляємо. Зараз привеземо кінооператора, і він відзняє транслюватиме в прямому ефірі, щоб усі переконалися, що це – правда». Хотіли на камеру зняти, як ми благатимемо про пощаду. Я сказав, що за свій народ, який мені став рідним, як і українська земля, померти готовий.

На щастя, поряд з «Бесом» опинилася людина, яка фактично нас врятувала. Вона переконала його, що вбивати полонених немає сенсу, адже жодних преференцій від цього вчинку не буде. А нам цей польовий командир на прізвисько «Махно» сказав: «Коли ви такі безрозсудні, дамо вам шанс: перший постріл буде холостий, другий – бойовий. „Рулетка“ все вирішить: встигнете впасти – виживете, ні – помрете».

– Що ви відчували, розуміючи, що вас стратять?

– Я віруюча людина, християнин. Тому звернувся до Бога. Попросив пробачити всі гріхи.

– Отже, про пощаду не просили?

– Ні. Ми хвилин сорок простояли біля стінки. Мене запитали про останнє бажання. Я сказав: «Послабте скотч». Виконали. «І це все? – запитали терористи. – Зателефонувати комусь не бажаєш?» Я відповів, що не хочу засмучувати дружину і доньку. І взагалі я не зробив нічого такого, за що потрібно було просити пощади. Вважав це неприйнятним.

І в кого просити – у тих покидьків? Васющенко теж тримався...

– На відео в Інтернеті видно, як ви і Васющенко після пострілів падаєте...

– Як я вже говорив, «Бес», дослухавшись до поради свого польового командира, вирішив інсценувати вбивство. Сказав: «Про набої ви знаєте. У вас є одна спроба вижити – впасти красиво і так, щоб повірили у вашу страту». Ось і падав – з понівеченими колінами, зламаними ребрами і грудною кліткою, зі зв'язаними руками та ще й на бетонну підлогу. Розумів: іншого шансу врятувати життя не буде. Це сталося 3 червня, а десь через два дні це шокуюче відео побачили люди.

– Що було потім?

– Приїхав переговорник генерал-полковник Володимир Рубан і попросив «Беса» показати нас – живими або мертвими. Вони показали...

– Ви спілкувалися з Безлером?

– Інколи він приходив у кімнату, де нас тримали. Показував трофеї: автомати. Кожен із них – це убитий український солдат. Не один, не два, а 50-60 автоматів, забризканих кров'ю, у багнюці, ще із запахом пороху. Відразу розумієш – це не бутафорія...

– Жорстокий?

– У чомусь так, у чомусь ні. Є інформація, що наприкінці жовтня – на початку листопада він зник зі своєї так званої «республіки ГЕМ»

(Горлівка, Єнакієве, Макіївка – прим. авт.) через розбіжності із головою так званої «ДНР» Захарченком. Той для нього був «дивним» керівником. А, приміром, Пушиліна Безлер називав презирливо – Чепушилін, захоплену ж ним територію – «Банановою республікою». Сам Безлер народився в Україні в Кіровоградській області, деякий час мешкав у Сімферополі. Служив в Афганістані. З моєї сьогоднішньої команди парламентарів підполковник Василь Николайчук знає його по афганському періоду. Уже в наш час вони неодноразово зустрічалися при обміні заручниками. І хоча опинилися по різні сторони барикади, якась повага один до одного збереглася. «Бес» же колишній десантник. Наведу ще такий приклад: одного разу він закупив труни, щоб вивезти за-

гиблих українських військових. Говорив, що для нього справа честі, щоб ті були поховані по-людськи.

– Коли «дорозстрільний» обмін таки стався, спочатку повернули Кулігіну?

– Так. Володимир Рубан приїхав із сином, без зброї. Їм віддали Ольгу. А потім відпустили нас. Ми сіли в чотири машини і поїхали до Чугуєва на військовий аеродром. «Борт» доставив нас до Києва на зустріч із Президентом України Петром Порошенком. Одразу після звільнення найсильнішим бажанням було побачити й обійняти дружину. Звісно, навіть уявити не міг, що зустріч з нею відбудеться на прийомі в Адміністрації Президента.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТ З ГРУЗІЇ З ФРАНЦУЗЬКИМ КОРИННЯМ

– Як так сталося, що ви, громадянин Грузії, уболюєте за долю України?

– Я скажу більше – до всього цього я маю ще й французьке коріння. Шостий у нашому поколінні військовий. Мій предок Жерар Базель де Будік – офіцер кавалерійського корпусу армії Наполеона, який у 1812 році при відступі з Москви був важко поранений. Він залишився в Росії, де й одружився.

Мій дід був комендантом Сухумського гарнізону, а батько служив у радянській зовнішній розвідці. Матір – наполовину полячка, наполовину – гречанка.

Наприкінці 80-х вступив у Тбі-

ліське командне артилерійське училище, де згодом перевівся на факультет розвідки. Але недовчився – через розпад Радянського Союзу нас на останньому курсі «попросили» перевестися до Росії, а я відмовився.

Обстановка тоді загострювалася. Стався конфлікт з російською армією. Грузія вступила у війну за Абхазію. Я у 1992-1993 роках командував одним із найуспішніших спецпідрозділів грузинської армії. Через це втратив у війні батька і матір. Росіяни полювали і вбивали всіх членів родин моєї групи. У 93-му – стратили батька, а в січні 94-го – матір. Вона переховувалася у знайомих. Їх показово розстріляли, відтяли голови і виставили на парканах. Я навіть знаю прізвище росіянина-вбивці. Він загинув у 1995 році в Чечні.

З дружиною познайомився в Україні ще на початку 90-х років, коли приїхав сюди після важкого поранення. Вона мене доглядала.

– Ви казали, що ваше минуле «накопало» російські ГРУшники...

– Так, до Безлера неодноразово приїжджали офіцери з ГРУ Росії. Один із них – генерал-лейтенант – навіть служив свого часу з моїм батьком, вони разом брали участь у багатьох спецопераціях за кордоном, неодноразово він бував у нас

удомі в Сухумі. Я цього не знав, адже на той час був ще дитиною. Проте він розповів мені про такі деталі розташування мого родинного помешкання, які неможливо було вигадати.

Одного разу, після двох тижнів тортур, помічник Безлера запропонував мене пристрелити. Російський генерал-грушник заборонив мене катувати. Тоді ж за його наказом бойовики припинили знущатися і з інших бранців, послабили на режим утримання, практично нас розконвоювали. Заручників тоді зі мною в Горлівці було близько сотні: 40 із МВС утримували в підвалі, військовослужбовців – в приміщеннях нагорі. Полонених з добровольчих батальйонів розстрілювали. Уже значно пізніше мені вдалося домовитися з Безлером, щоб їх не вбивали. Я довів йому, що ці хлопці такі ж військові, як і інші бранці, а ніякі не головорізи або фашисти, як їх зображують російські пропагандисти. Взагалі їхня пропагандистська машина в чомусь навіть переплюнула зловісну геббельсівську. Адже на тимчасово окупованій території вбивали навіть за те, що заговорив українською.

Під Луганськом в одному із невеличких селищ убили близько 30 людей лише за те, що вони не підтримали політику сепаратистів. У

Горлівці чоловіку відрізали руки за те, що він у Фейсбукі назвав сепаратистів терористами і написав, що вони гвалтують жінок і дітей. Він помер від втрати крові.

МОЯ ПОЗИЦІЯ: ЗАРУЧНИКИ – НЕ ГАМАНЕЦЬ ДЛЯ ТЕРОРИСТІВ

– Я був звільнений 29 липня. Буквально через тиждень, щойно трохи загоїлися рани, я вже брав активну участь у визволенні наших заручників. Головним завданням стало не допустити, щоб цей процес перейшов у «грошову площину». Це найстрашніше, що може бути, коли викрадають людей, утримують і потім продають. Стосовно цього ще до його раптового зникнення наприкінці жовтня, я досяг взаєморозуміння з Безлером. За таке «беззаконня» у нього просто розстрілювали.

На жаль, у терористів з так званої «ДНР» є список полонених, яких заборонено обмінювати. Однак не обмінюють не тільки військовослужбовців, але і цивільних. Їх терористи тримають як «живі щити». Навіть серед тих, кого обмінюють, складніше за все справи із цивільними. Якщо вдається витягнути, наприклад, 10 цивільних, замість них захоплюють 10-15 нових. Зараз на тимчасово окупованій території є багато населених пунктів, які ворог захищає саме таким чином: погрожуючи в разі прориву українських військових убити мирних жителів, які є їхніми заручниками.

Нещодавно ми домовилися запуснути гуманітарний конвой до бранців. Ми веземо їм теплі речі, медикаменти. Звісно, гарантії безпеки волонтерам ніхто надати не може. Ось свіжий приклад: на початку грудня кілька хлопців виїхали до Горлівки. Повертаючись, вони дві години чекали супроводу від бойовиків. Ті сказали: рушайте самі. Дорогою волонтери зникли. Лише через декілька годин спільних пошуків ми їх знайшли. Виявилося, що їх перехопили якісь місцеві «держструктури» і заарештували. Місцеві «ватники» моментально донесли на «чужинців», які необережно запитали в них дорогу.

«Беса» я чув по телефону востаннє у 20 числах жовтня. Він запропонував обміняти 10 вояків з батальйону «Донбас» на своїх. Надалі неочікувано зник. Мені здається, комусь в Росії не сподобалося, що він веде свою гру, не за їхніми правилами. І невідомо, яка тепер доля очікує на проект Безлера – «Республіка ГЕМ».

– Нещодавно при Міністерстві оборони України створили об'єднаний координаційний центр звільнення заручників. Яке його головне завдання?

– Його члени займатимуться пошуком, звільненням, реабілітацією заручників, а також питаннями соціального захисту переговорників. До цього об'єднання увійшли 10 громадських діячів, які вже мають досвід ведення переговорів з «ДНР», «ЛНР» та іншими незаконними збройними формуваннями. На ефективність роботи центру вплине і те, що пліч-о-пліч працюватимуть переговорники, психологи, лікарі, а також волонтери.

На 8 грудня заручниками були 684 особи, 181 з яких – військовослужбовці Збройних Сил України. Буквально днями виявили групу з 11 вояків зі зброєю в районі Савур-Могили. Бойовики полонили їх. Бійці були геть знесилені. Останні дні харчувалися кукурудзою, що залишилася на занесених снігом полях. Це – справжні герої. Зараз ведуться переговори щодо їхнього звільнення.

З початку проведення анти-терористичної операції на Сході України переговорні групи, які

співпрацюють з об'єднаним координаційним центром, допомогли звільнити з незаконного утримання понад 1 000 людей. На моєму власному рахунку – більше 150 визволених заручників.

– Схожий центр створений і при СБУ. Чи не будуть вони дублювати один одного?

– Є об'єктивна необхідність створення координуючого органу саме при Міністерстві оборони. Адже в основному ми контактуємо з ним, коли звільняємо наших хлопців. Це відомство сприяє безпеці на місці проведення переговорів та обмінів, перетину блокпостів, наданню пси-

хологічної допомоги, транспортуванню, використанню військових госпіталів для надання медичної допомоги тощо. До того ж про успішне функціонування таких центрів саме при міністерствах оборони своїх країн розповіли нам й іноземні консультанти, які допомагають у налагодженні нашої діяльності.

У координаційному центрі звільнення заручників при Міністерстві оборони України працюватиме «гаряча» лінія спілкування з їхніми родинами. Діятиме центр до повернення останнього заручника.

Як я вже наголошував раніше, важливим аспектом діяльності центру є не викуп заручників, а їхнє звільнення. Наші люди – не товар, тому ми не платимо ні за кого гроші, а шукаємо слова людської і християнської моралі й інші можливості

визволення без викупів. Одне з наших правил – попередження продажу людей.

– Завдяки ініційованим Президентом України Петром Порошенко домовленостям до Різдва планується звільнити заручників, яких утримують незаконні збройні формування.

– Ми докладемо максимум зусиль для їхнього виконання. На сьогодні найскладніше йде звільнення офіцерів Збройних Сил України. Представники бандформувань зазначають, що офіцери нібито «відмовляються» бути звільненими, допоки не вийдуть на волю солдати-

заручники. На наше переконання, ситуація дещо інша: групи певних спеціалістів опитують наших офіцерів, намагаючись їх завербувати, використати. Крім того, офіцерів української армії бояться бо це люди, які ведуть за собою патріотів захищати Україну.

Багато офіцерів Збройних Сил України зараз перебувають у заручниках у різних так званих «польових командирів» на території Донбасу. Частина їх вивезли до Російської Федерації. Зараз тривають перемовини з правозахисними організаціями та представниками урядових структур Росії щодо передачі українських військових офіційній владі України.

– Якими є найближчі плани координаційного центру?

– У нас є люди, кожен з яких звільнив 200 і більше заручників. Вони просять, іноді навіть благають: «Не заважайте нам працювати, не зупиняйте на кожному блокпосту, не обшукуйте 24 години на добу!» Ми з ними постійно контактуємо, надаємо допомогу, виділяємо супровід. У планах – ввести для них таку собі ліцензію-дозвіл, яка надаватиме право на перевезення людей без документів з проханням до державних установ і громадян всебічно сприяти власнику цієї перепустки. Видатимуть цей документ у СБУ.

Ми повинні вивести таку потрібну роботу на державний рівень. Ми прагнемо створити школу професійних парламентарів. А головне завдання – звільнити всіх заручників, які знаходяться у полоні бандформувань.

Бесіду вів Олександр ПРИСЯЖНИЙ

НАЛАШТОВАНІ НА ХВИЛЮ ДОПОМОГИ

Волонтери є тією рушійною силою, завдяки якій навіть закордонні експерти визнали: буквально за кілька місяців українці спромоглися створити військо, котре злочинна влада намагалася лише розвалити.

На запити бійців реагують миттєво

До цього терміну, тобто до остаточної звітяги, планує допомагати захисникам України і Монастирищенська, що на Черкащині. Волонтери, не розслабляючись з початку антитерористичної операції, возять на передову десятки тонн вантажів. Їдуть великовантажними фурами і невеличкими «бусами». Як розповідає координатор громадської організації «Народна рада Монастирищенського району» Руслан Плетінко, зараз, із настанням холодів, для наших бійців актуальною темою стали буржуйки. Волонтери миттю відреагували на запити воїнів, знайшли фірму, яка безплатно взялася за виготовлення похідних печей. Лише за останні кілька тижнів активісти доправили в зону АТО 43 буржуйки. І це – лише початок. До Нового року планують доправити загалом 150.

– Ми займаємося волонтерською діяльністю вже 10 місяців – відтоді, як почалися події у Криму. Тоді ми допомагали нашим хлопцям, яких блокували у військових частинах. А з квітня – практично щотижня їздимо на передову. Спочатку возили солдатам «броніки», каски, обмундирування, харчі, а зараз, враховуючи наближення холодів, зробили акцент на поставку буржуйок, – каже Плетінко.

На виготовлення пічок йде високоякісна сталь, у комплекті – півто-

раметрова димохідна труба, кочерга і совок для вугілля. Нашим солдатам залишається поставити піч у намет, підкинути

дрівець, і тепло гарантоване.

– Ідея виготовляти буржуйки для солдатів АТО належить засновникові нашого підприємства, – розповідає заступник директора фірми «Енер-

гетик» Денис Праниченко. – Усі витрати на виробництво бере на себе фірма. Наші працівники знають, що хлопцям потрібні буржуйки. Я неодноразово сам приїжджав у зону АТО і бачив, як солдатам не легко, особливо зараз, коли настають морози. Ми пліч-о-пліч працюємо з волонтерами з найперших днів АТО, допомагали і бронежилетами, і спальниками, і одягом, і взуттям, і харчами. Я сподіваюся, що все, що відбувається на Сході країни, невдовзі скінчиться, але запевняю наших солдатів: ми будемо допомагати їм усім необхідним, будемо відгукуватися на їхні прохання до остаточної нашої перемоги!

Заступник директора фірми «Енергетик» Денис Праниченко запевняє, що волонтери допомагатимуть нашим солдатам до остаточної перемоги

Везти гуманітарний вантаж на Схід – непросто. Дорога з Черкаської області до Донецька у два кінці – майже 1 600 км, на що водії витрачають практично 30 годин. Що далі на схід, то більше проблем:

на деяких заправках відмовляються продавати бензин, побачивши машину з номерами іншого регіону. Тому волонтери пальне на зворотний шлях везуть у каністрах. Дороги – не найкращі: після однієї з поїздок два тижні ремонтували ходову, за власні кошти купили зимову гуму.

Але такі «негаразди» не впливають на активність волонтерів.

– Наша справа на спад не йде, люди постійно телефонують і запитують, чим можуть допомогти, – ділиться активіст волонтерського руху Плетінко. – І завдяки патріотам і небайдужому народу ми взяли такий темп, що наш «бус» кожного тижня виїжджає в зону АТО з гуманітарним вантажем. Минулого разу поїхали навіть двома машинами: на одній везли буржуйки, а на другій – бушлати, флісові рукавички, вовняні балаклави, харчі. Привезли і тонну питної води – тут із цим проблема. Також комплектуємо адресні посилки.

Наприклад, просять солдати неп-

ромокальні костюми чи термоси – ми оперативно їх знаходимо і доправляємо на блокпости. Одне слово, прагнемо забезпечити наших хлопців по всіх позиціях: і речами, і водою, і харчами, і теплом від буржуйок, і теплом наших сердець.

Білоцерківська волонтерська група

Серед тих, хто одним із перших взявся за волонтерську справу на теренах Київщини, і білоцерківець Юрій Москаленко, генеральний директор науково-технічного підприємства «Укрпромекспорт», він же координатор «Білоцерківської волонтерської групи». Його перше «відраджання» на фронт датується серединою квітня. Саме тоді на Сході України розпочалася анти-терористична операція.

Чоловік пригадує, що тоді напакував свій мікроавтобус харчами, водою та предметами першої необхідності. Доїхати вдалося лише

до Ізюма, хоча планував дістатися Слов'янська. Безпосередньо в зону проведення АТО тоді особливо нікого не пускали, тож зібрану допомогу довелося залишити посередникам, які обіцяли доставити її на передову. Але коли пізніше телефоном зв'язався з бійцями, котрим призначався вантаж, вони повідомили, що нічого так і не отримали.

Та це не спинило волонтера. Адже з початком буремних подій в Україні в нього були більш серйозні плани. Він разом з братом Андрієм вирішив записатися до Національної гвардії. Брата до війська взяли, а от Юрію через стан здоров'я відмовили. Тож допомагати фронту стало для нього справою принципу.

Від самого початку і до сьогодні Юрій особисто доставляє вантажі на своєму мікроавтобусі. Щоправда, віднедавна обсяги допомоги значно збільшилися, тож тепер волонтери збираються разом і рухаються колоною.

– З Білої Церкви виїжджають 2-3 машини, – пояснює Юрій Москаленко. – Ще одна приєднується в Харкові. Там допомогу збирає наш представник Олег Декуш, з яким ми познайомилися на фронті. Наші білоцерківські волонтери Павло Компанець та Ігор Снегур постійно працюють у Волновасі. Неабияк допомагають наші земляки Олена та Костянтин Геронтіди, які багато років проживають у Німеччині та є громадянами цієї країни.

Юрій Володимирович переконаний, що можна дуже багато розповідати про геополітику і «згубний вплив» Заходу і США на наші цінності, але життя свідчить про інше: не американці і не європейці стріляють в українських бійців. Можливо, певні геополітичні партії хтось і

Координатор громадської організації «Народна рада Монастирищенського району» Руслан Плетінко разом з волонтерами доставив у зону АТО 150 буржуйок

розіграє, але саме солдати виконують найбруднішу і найнебезпечнішу роботу. У цьому сенсі бійці та волонтери ніби налаштовані на одну хвилю: першим потрібно будь-що вижити і перемогти у протистоянні, другі допомагають їм це зробити.

– А ще я не розумію тих, хто «відмазується» фразами на кшталт «ми вже допомагали», – говорить благодійник. – Одноразово доправивши на фронт вантаж, вони вважають це достатнім. Є й такі підприємці, які просто «з'їжджають», вимагаючи від Міністерства оборони якісь офіційні листи чи заявки. Але, дякувати Богу, є люди, які мало не щодня доводять старі перевірені істини: «Дружба міцна не лестощами, а правдою і честю!» та «Друг у біді – друг подвійно!» А народна мудрість, як відомо, на пустому місці не виникає.

Одного разу білоцерківські волонтери вирішили збирати допомогу просто в людних місцях міста. Дуже хвилювалися, адже одне – працювати за попередньою домовленістю з підприємцями, бізнесменами і просто небайдужими громадянами й зовсім інше – без попередньої підготовки.

Неподалік відомих торгових центрів організували кілька пунктів збору. Про те, що кредит довіри громади волонтери виправдали, засвідчила зібрана ними сума – близько 12 тис. грн, а також велика кількість білизни, шкарпеток, зубної пасти, серветок, мила, різноманітних консервів, олій, макаронів, медикаментів тощо.

– Серед проблем, які виникали

на початку нашої діяльності, було те, що вантажі або не доходили до місця, або спрямовувалися не за призначенням, – пригадує Юрій Москаленко. – Аби таке явище не поширювалося, я вирішив збирати і доставляти вантажі особисто. Жодних посередників і виключно адресна допомога.

Доходило навіть до того, що мені телефонували бійці, замовляли необхідне, а я, приїжджаючи на передову чи блокпост, роздавав їм речі відповідно до раніше складеного

списку. Ця схема запрацювала, немов годинниковий механізм.

Вести статистику поїздок Юрій Володимирович припинив після 17-ї. Адже для нього більш важлива інша: скільком людям допомогла його діяльність. Одного разу серед ночі волонтеру зателефонував військовослужбовець 15-ї бригади транспортної авіації з Борисполя. З хвилюванням у голосі він дуже дякував за бронезилет. Виявилось, що під час нещодавньої перестрілки із сепаратистами в нього влучила куля. Бійця кинуло на землю, але «бронік» витримав.

Ще однією особливістю діяльності Білоцерківської волонтерської групи є та, що вони допомагають не лише бійцям 72-ї окремої механізованої бригади, «зимові квартири» якої розташовані саме в місті над Россю.

– У нас немає підопічних бригад, у нас є підопічні бійці, – пояснює Юлія Скотарь, партнерка і помічниця Юрія Москаленка. – Це хлопці із 72-ї, 55-ї бригад, зенітно-ракетного полку, «Правого сектору». Ми допомагаємо тим, кому зараз найгірше, хто вкрай цього потребує.

Щотижня на Схід держави з Білої Церкви відправляються 2-3 колони допомоги. Нашим бійцям вона там українська необхідна, тож хочеться сподіватися, що волонтерського запалу в білоцерківців вистачить аж до перемоги. Щастивам у ваших починаннях!

Сергій БАСАРАБ,
Андрій МИРОНЧУК

ВТО «Орден» запроваджує спільний проект – «Історія та атрибутика силових структур України»

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ ЖЕТОНИ
ВАРТІСТЬ КОМПЛЕКТУ
ВІД 25 ГРН
www.tokens.com.ua (067) 158-01-44

НАГОРОДИ БІЙЦЯМ АТО ТА ВОЛОНТЕРАМ
ВТО «ОРДЕН»
www.vto-orden.com.ua
(044) 424-53-14, (067) 523-49-49

ПЛАНКИ.ORG
Київ та вся Україна
ОРДЕНСЬКІ
ПЛАНКИ УКРАЇНСЬКОГО
СТАНДАРТУ 12x28mm
ШОВКОВА МУАРОВА СТІЧКА
www.planki.org (044) 227-92-54 (067) 155-47-47

З метою формування гідності та патріотизму працівників силових структур, Всеукраїнською громадською організацією «Спілка ветеранів та працівників силових структур України «Звитяга» за сприяння провідного виробника державних нагород та відомчих відзнак ВТО «Орден» запроваджено спільний проект – «Історія та атрибутика силових структур України».

Проект передбачає створення на веб-сторінці ВГО «Звитяга» (www.zvitiaga.org) вільної інтернет-енциклопедії, що матиме відомості про історію та її сучасність, про видатні постаті, атрибутику та відзнаки всіх структурних та територіальних підрозділів силових відомств України. Проект започатковано для відродження і збереження славетних традицій силових структур України та підвищення їхнього авторитету.

Вважаємо, що в умовах тривалого військового конфлікту на Сході України та інформаційної війни, розв'язаної проти України, існування і розвиток зазначеного проекту є вкрай необхідним. Запрошуємо до співпраці!

Слава Україні!

З повагою
голова ВГО «Звитяга»
Олександр Сопов

Пліч-о-пліч

Сполучені Штати Америки заявляють про вагому військову підтримку України та солідарні з українським народом у його прагненні самостійно обирати своє майбутнє.

11 грудня 2014 року Сенат Конгресу США ухвалив законопроект «Акт на підтримку свободи України-2014». Документ, що дозволяє США надавати Україні істотну фінансову і військову допомогу, американські конгресмени затвердили одноголосно.

Однак Палата представників внесла в нього корективи, видаливши пункт про статус України як основного союзника США поза блоком НАТО. На цей статус офіційний Київ розраховував ще з літа, стверджуючи, що він сприятиме вирішенню проблем із забезпеченням національної

безпеки України та врегулюванню конфлікту на Сході держави.

Уперше статус основного союзника з'явився 1989 року. Йдеться про надання Сполученими Штатами Америки військової й іншої допомоги тим державам, що не входять до Північноатлантичного альянсу, але вважаються пріоритетними партнерами для Вашингтона. Такий статус надає можливість наділений ним країні розраховувати на сприяння США в підтримці обороноздатності та національної безпеки.

Нині статус особливого партнерства мають 15 держав. Останнім його одержав

з Україною

2012 року Афганістан, коли в Білому домі прийняли рішення про виведення військового контингенту з країни. Але для забезпечення безпеки в регіоні США виділяє афганській армії кошти на закупівлю озброєння й амуніції. Крім стрілецької зброї та засобів індивідуального захисту, збройні сили Афганістану також одержують бронетехніку. Зокрема, США закупили для батальйонів мобільних ударних сил афганської армії 135 бронемашин MSFV (спеціально модернізований для Афганістану варіант американського бронетранспортера M-1117 ASV «Гардіан»).

Не одержавши статусу особливого партнерства поза межами НАТО, Україна може розраховувати на фінансову допомогу в розмірі 350 млн доларів на військові потреби протягом 2015-2017 років.

У першу чергу гроші планується виділити

на закупівлю протитанкового озброєння, радарних систем для боротьби з артилерією, тактичних розвідувальних БПЛА, сучасних засобів зв'язку. Також передбачені витрати на навчання українських військовослужбовців. Уже в 2015-му на це планується витратити 100 млн доларів. Решту грошей витратять рівними сумами у 125 млн доларів протягом наступних двох років.

Відразу ж після голосування в Конгресі спікер Палати представників Джон Бейнер закликав Барака Обаму підписати вищезгаданий законопроект.

– Палата представників і Сенат одностайно затвердили надання більш відчутної підтримки народу України, – зазначив Бейнер. Американський президент підписав «Акт на підтримку свободи в Україні-2014». Однак Барак Обама зазначив, що підписання закону не сигналізує про зміни в політиці

адміністрації США стосовно санкційної політики щодо Росії. Але США, за словами американського президента, надалі тісно працюватиме з союзниками та партнерами в Європі та світі, щоб реагувати на ситуацію в Україні та продовжуватимуть розглядати і вивіряти санкції у відповідь на дії Росії. Також Обама укотре закликав офіційний Кремль «закінчити окупацію та спробу анексії Криму, припинити підтримувати сепаратистів на Сході України».

У Білому домі заявляють, що для забезпечення українських солдатів Сполучені Штати Америки гарантовано постачатимуть в Україну каски, бронежилети, транспортні засоби, тепловізори та прилади нічного бачення. Крім цього, планується передати українській армії сучасні засоби розміну-

Спікер Палати представників Джон Бейнер наголошує, що американські конгресмени одноголосно ухвалили «Акт на підтримку свободи України-2014»

вання, зокрема спеціальних робіт для знешкодження боєприпасів і мін.

«Акт на підтримку свободи України-2014» стосується не лише військових аспектів допомоги з боку США. Законопроект передбачає технічну допомогу Україні в зміцненні енергетичної безпеки. У 2016-2018 роках планується витратити 50 млн доларів на зменшення залежності нашої країни від експорту газу і нафти з одночасною розробкою планів із підвищення енергоефективності та виробництва енергії.

Документ, ухвалений американськими конгресменами, також передбачає фінансову підтримку розвитку незалежних засобів масової інформації. І це важливо з огляду на те, що проти України ведеться цілеспрямована та широкомасштабна інформаційна війна. Крім того, передбачено виділити гроші на розвиток в Україні громадянського суспільства та бороть-

**У Білому домі заявляють, що для
убезпечення українських солдатів
Сполучені Штати Америки гарантовано
постачатимуть в Україну каски, бронежи-
лети, транспортні засоби, тепловізори
та прилади нічного бачення.**

дову та Грузію, Сполучені Штати Америки введуть санкції проти «Газпрому».

У цивілізованому світі сподіваються, що погроза нових санкцій на тлі катастрофічного падіння в Росії курсу рубля та різкого зниження світових цін на нафту змусять Кремль переглянути свою зовнішню політику щодо України. Як відомо, з липня 2014 року США разом з Євросоюзом, зважаючи на агресивну політику Москви на Сході України, а також анексію Криму, наклали жорсткі санкції на нафтовий сектор Росії, а також на багато інших галузей російської економіки, включаючи банківську сферу й «оборонку».

У момент прийняття американськими конгресменами «Акту на підтримку свободи України-2014» Президент Петро Порошенко перебував з офіційним візитом в Австралії. Виступаючи в престижному політологічному центрі Австралії – Інституті міжнародної політики «Lowy», глава держави нагадав, що даний законопроект був зареєстрований у Конгресі ще під час його візиту до Вашингтона у вересні 2014 року. Порошенко переконаний, що саме через єдність країн усього світу можна досягти миру та безпеки.

– Це не питання регіональної безпеки України, це питання глобальної безпеки, оскільки агресія Росії демонструє неефективність існуючої системи захисту, що базується на Радбезі ООН, – наголосив Президент України, додавши, що потрібно розробити нову світову систему безпеки.

Олександр БАРСЬКИЙ

бу з корупцією. У цілому витрати на ці три програми сягнуть 20 млн доларів.

Американський законопроект, окрім фінансової та військової допомоги Україні з боку США, також передбачає посилення економічних санкцій проти Росії. Наприклад, якщо Російська Федерація знизить обсяг постачання природного газу в країни, що є членами НАТО, а також в Україну, Мол-

Підрозділи української армії, які виконують завдання в зоні АТО, потребують сучасних протимінометних радарних систем, котрі заплановано надати Україні відповідно до схваленого Конгресом США законопроекту

Антитерористична операція, що триває нині на Сході України, оголила чимало проблем, зокрема щодо соціальної адаптації військовослужбовців

Будемо відверті, це питання і в минулі часи викликало чимало нарікань. Адже через відсутність фінансування більшість задекларованих програм так і залишилися на папері. Це при тому, що чисельність військового персоналу тільки у Збройних Силах з початку 2003-го до 2012 року включно скоротилася з 307,5 до 139 тис. осіб. Проблему частково вирішували іноземні трастові фонди, але цього було замало.

Тож хочемо ми того чи ні, а найближчим часом нам таки доведеться розпочати втілення нових практичних ідей, орієнтованих на захист інтересів громадян, які відстоюють територіальну цілісність нашої держави. Цілком імовірно, що не без запозичення досвіду розвинених країн світу.

Сполучені Штати Америки

Питаннями соціально-правового забезпечення (захисту) колишніх військовослужбовців ЗС США, їхньою підготовкою до цивільного життя займається Міністерство зі справ ветеранів (US Department of

ОБЛИЧЧЯ

Veterans Affairs). Через велику кількість правових норм, які регламентують надання пільг, на цей орган покладено завдання щодо інформування про права та привілеї, а для зручності в мережі Інтернет функціонує його сайт.

Відповідно до американського законодавства під категорію «ветеран» підпадають громадяни країни, які прослужили на дійсній військовій службі не менше 180 днів. Саме вони отримують право на користування певними пільгами. Якщо військовослужбовець звільнений через інвалідність, мінімальні терміни служби для нього не встановлюються.

Основними видами пільг є компенсації, пенсії, також і для сімей загиблих, допомога в здобутті освіти та у подальшому пошуку роботи, гарантії отримання позики на житло та страхування життя.

Окрім цього, в кожному виші ЗС США

Відповідно до американського законодавства під категорію «ветеран» підпадають громадяни країни, які прослужили на дійсній військовій службі не менше 180 днів.

М ДО ВІЙСЬКОВИХ

функціонує офіс з питань освіти. У залежності від тривалості служби, типу контракту, досягнень у службі, причини звільнення тощо військовослужбовці цієї країни мають право на перепідготовку. Існує також перехідна програма допомоги. Вона сприяє пошуку роботи і надає пов'язані із цим послуги. Скористатися нею військові можуть протягом 10 років після звільнення.

Крім Міністерства зі справ ветеранів, до роботи в межах програми залучаються Департамент із захисту батьківщини, Департамент праці й інші урядові структури.

Великобританія

Починаючи з 2000 року, у Великобританії діє термін «Військовий пакет» (Military Covenant), який передбачає взаємні зобов'язання британської нації та збройних сил.

Насправді вони не мають юридичної форми, тобто не закріплені в межах законодавчого поля і мають формат неофіцій-

ної домовленості. Водночас уряд Великобританії приймає цей пакет як програму дій по відношенню до військовослужбовців, які забезпечують територіальну цілісність країни та захищають її національні інтереси в усьому світі.

У 2011 році уряд Великобританії ухвалив новий програмний документ «The Armed Forces Covenant». Він висвітлює у загальних рисах основні підходи до взаємних зобов'язань військовослужбовців та цивільного населення.

Вони, зокрема, стосуються термінів та умов служби, охорони здоров'я, освіти, проживання, прибутків і податків, підтримки після звільнення тощо. Іншим програмним документом «The Armed Forces Covenant Today And Tomorrow» визначаються більш детальні параметри взаємних зобов'язань. Для кожної із перелічених сфер конкретизуються мета та завдання.

Міністерство оборони Великобританії періодично звітує перед суспільством про виконання взятих зобов'язань.

У збройних силах ФРН неабиякого значення надають комфортному морально-психологічному стану військовослужбовця, його рідних і близьких. Військовослужбовець ніколи не залишається наодинці зі своїми проблемами.

Федеративна Республіка Німеччина

У Збройних силах ФРН неабиякого значення надають комфортному морально-психологічному стану військовослужбовця, його рідних і близьких. Тому по всій території країни функціонують центри з надання допомоги цим категоріям громадян (Familienbetreuungszentrum). Особливу увагу представники цих підрозділів приділяють родичам тих військовослужбовців, які проходять службу за кордоном або беруть участь у миротворчих операціях.

Загалом мережа Familienbetreuungszentrum налічує 31 центр по всіх федеральних землях. Без урахування основного, який функціонує при Оперативному командуванні Бундесверу в Потсдамі. Ще 50 служб з надання допомоги сім'ям і близьким організовуються безпосередньо в тих гарнізонах, звідки частини та підрозділи направляють до миротворчих контингентів.

З 2004 року в ЗС ФРН діє Психосоціальна мережа (Psychosozialen Netzwerkes). Тут працюють представники медико-санітарної, психологічної, соціальної служб, а також євангельської та католицької військово-релігійної служби Бундесверу. Окрім підтримки у вигляді консультацій, військовослужбовці та члени їхніх родин можуть отримати тут практичну фахову допомогу психіатрів і лікарів-психотерапевтів. Загалом мережа налічує близько 80 центрів психосоціальної підтримки у гарнізонах, а

також у регіонах бойового застосування. Приміром, у Афганістані діють 3 такі підрозділи.

Важливим є те, що психосоціальна мережа корисна не стільки своїми окремими фахівцями, скільки спільною роботою, зокрема й з Familienbetreuungszentrum, представництвами урядових, земельних інституцій, центрами зайнятості, командуванням гарнізону та Міністерством оборони. Завдяки їхній злагодженій роботі військовослужбовець не залишається наодинці зі своїми проблемами. Йому не потрібно оббивати пороги всіляких інстанцій і гаяти час у пошуках відповідей на запитання. Той факт, що мережа згаданих центрів постійно розширюється, свідчить про її дієвість та ефективність.

Франція

Наприкінці лютого 2006 року у Франції створили Вищий комітет оцінювання умов проходження військової служби (Haut Comité d'évaluation de la condition militaire). Цей підрозділ готує для Президента та парламенту щорічну доповідь. У ній наводяться всі можливі аспекти юридичної, економічної, соціальної, культурної та інших сфер життя країни, які так чи інакше можуть вплинути на зацікавленість у проходженні служби, соціальне становище французьких військовиків і членів їхніх сімей, умови адаптації до цивільного життя тощо.

Напрями соціальної політики у французькій армії визначає Генеральний секретаріат з адміністрації МО Франції. Він та-

Окрім «чистої» ставки, кожний французький військовослужбовець, незалежно від рівня оперативного використання та географічної зони дислокації, отримує надбавку за особливі умови служби, призначену для компенсації різних ризиків

кож готує щорічну доповідь про підсумки діяльності у сфері соціального захисту.

Важливим фактором успішної служби та подальшої реабілітації військовиків, особливо тих, які беруть участь у різноманітних операціях, є належний рівень їхнього соціального захисту. Це і підвищений в 1,8-2,3 рази розмір заробітної плати, і надання допомоги у працевлаштуванні членів сімей, і сприяння в оренді чи купівлі житла. Окрім «чистої» ставки, кожний французький військовослужбовець, незалежно від рівня оперативного використання та географічної зони дислокації, отримує надбавку за особливі умови служби, призначену для компенсації різних ризиків і вимушеного переміщення. Ще одна надбавка передбачена за тривале перебування за кордоном. У цілому середньомісячне грошове утримання військовиків, які беруть участь в операціях за межами Франції, становить від 3 775 до 9 500 євро в залежності від посади, вислуги та військового звання.

Що ж стосується адаптації безпосередньо на батьківщині, то вона поділяється на два етапи: інформаційно-орієнтувальний (розпочинається, як правило, за 12-18 місяців до звільнення), й перепідготовка та працевлаштування (по закінченню служби).

Не заглиблюючись у складні алгоритми цього процесу, кількома словами їхню сутність можна пояснити так:

враховуючи наявний професійний досвід, особисті дані, уподобання, схильності військовослужбовця, а також реальну ситуацію на ринку праці в тому чи іншому регіоні, відповідні органи визначають і формують «професійний проект» його адаптації. Згодом пропонують навчання або перепідготовку. Окремі категорії військових мають можливість призначатися на посади в різноманітні державні установи шляхом безпосереднього переведення з військової служби.

Фінансування усього процесу передбачено бюджетом Міністерства оборони. Розпорядником витрат є Генеральний адміністративний секретаріат МО Франції. Соціальна адаптація поширюється на всі категорії військовослужбовців незалежно від їхнього терміну проходження служби.

Польща

Враховуючи значну кількість військово-службовців ЗС РП, які брали участь у миротворчих операціях, військове керівництво країни ініціювало прийняття окремого закону, який гарантує соціальний захист цієї категорії громадян. Так, 19 серпня 2011 року парламент Польщі ухвалив закон «Про ветеранів, які брали участь у діях

Польські колишні військові без належної уваги з боку держави не залишаються. Вони, зокрема, мають право на отримання до-радчих послуг, професійну перекваліфікацію та посередництво при виборі праці за 2 роки перед звільненням, проходження практики за новим фахом терміном до 6 місяців перед звільненням.

за межами країни». Він, зокрема, встановлює День ветерана, визначає їхній статус, соціальні гарантії та засади їхнього надання, обов'язки органів державної влади. Цікавим є те, що зазначений закон стосується військовослужбовців як Збройних сил, так і органів внутрішніх справ, внутрішньої безпеки, розвідувальних органів, прикордонної служби та державної пожежної служби.

Крім того, у Польщі запроваджена система пільг, якими користуються особи зі статусом «ветеран» чи «поранений ветеран». Поранені, приміром, мають право на компенсацію вартості наданих медичних та інших послуг, безоплатне отримання необхідних ліків, дофінансування вартості медичних виробів, ціна яких перевищує встановлений ліміт, надання позачергової безкоштовної психологічної допомоги собі та членам родини тощо.

«Поранений ветеран», звільнений зі служби, має право отримати фінансову допомогу на здобуття освіти I чи II кваліфікаційного рівнів, магістра або на післядипломну освіту. Кошти спрямовуються на одну з обраних форм навчання в розмірі до 400 % найнижчої базової ставки пенсійного забезпечення. Якщо в академічному році програмою навчання передбачено лише один семестр, то фінансова допомога призначається в розмірі до 50 % від повного річного розміру допомоги.

Серед інших пільг, які мають поранені, – пенсійні виплати по інвалідності, 50 % знижка за користування транспортними засобами міської комунікації та 63 % за проїзд у загальнодержавних пасажирських автобусах і поїздах.

За наявності належної освіти та досвіду «поранений ветеран» має право на першочергове працевлаштування в організаційних підрозділах, підпорядкованих відповідним міністерствам. Під час роботи протягом року йому надається додаткова від-

пустка тривалістю до 5 календарних днів. Ця пільга не застосовується, якщо основна відпустка становить понад 26 днів.

За соціальну адаптацію військовослужбовців, звільнених із польської армії, відповідає Департамент соціальних справ Міністерства національної оборони. Під його керівництвом працюють Відділ реконверсії кадрів, який здійснює загальне планування цього процесу, та Центральна група професійної адаптації у місті Варшаві, що має у своєму підпорядкуванні підрозділи в містах Люблін, Щецин, Бидгощ, Гдиня, Краків, Ольштин, Вроцлав.

Основними чинниками, що вплинули на систему перекваліфікації кадрів останніх років, стали вступ Польщі до НАТО, ЄС та ухвалення Закону «Про службу професійних військовослужбовців». З одного боку, згадані обставини викликали масове звільнення особового складу, який не має права на пенсію. З другого – відкрили колишнім військовикам нові можливості щодо пошуку ринків праці за кордоном.

У будь-якому разі без належної уваги з боку держави військовослужбовці не залишаються. Вони, зокрема, мають право на отримання дорадчих послуг, якщо служать не менше 3 років; професійну перекваліфікацію та посередництво при виборі праці за 2 роки перед звільненням, якщо служать не менше 4 років; проходження практики за новим фахом терміном до 6 місяців перед звільненням, якщо служать не менше 9 років.

Фінансові витрати на перекваліфікацію, навчання, виробничу практику, переїзд і проживання компенсують відповідні державні органи. Сума повернених коштів залежить від вислуги років і становить: для військовослужбовця – від 100 % після 4 років служби, до 300 % після 15-ти; для дружини й дітей, якщо їхній годувальник загинув, отримав поранення чи хворобу під час виконання службових обов'язків, – у розмірі 300 %.

Держава Ізраїль

Постійно перебуваючи у ворожому оточенні, Ізраїль практично безперервно застосовує підрозділи своїх сил оборони (ЦАХАЛ) у локальних конфліктах та антитерористичних операціях. Це, звісно, призводить до поранень чи навіть загибелі особового складу, а також важких емоційних і психологічних навантажень. Тож аби успішно реалізовувати політику соціального, медичного та реабілітаційного забезпечення, у 1975 році в департаменті персоналу Міністерства оборони було створено управління по роботі з постраждалими військовослужбовцями та членами їхніх сімей. Його особовий склад про-

Постійно перебуваючи у ворожому оточенні, Ізраїль безперервно застосовує підрозділи своїх сил оборони у локальних конфліктах та антитерористичних операціях.

ходить відповідну спеціалізовану підготовку на курсах.

Для організації реабілітації в Ізраїлі діє спеціальний шпиталь при медичному центрі «Sheba». За оцінками ізраїльських спеціалістів-психологів, близько 70 % учасників бойових дій, які не отримали фізичних ушкоджень, однак піддалися психологічним травмам, здатні самостійно їх подолати, близько 20 % потребують незначної допомоги й лише 10 % вимагають активного психотерапевтичного втручання.

Що стосується сімей військовослужбовців, то напрацьована управлінням система зв'язків із цивільними установами та громадськими організаціями дозволяє активно залучати соціальні й інші мережі для позбавлення уваги членів родин від напруження, що виникає в результаті переживань та очікування на повернення їхніх рідних із зони бойових дій.

Зокрема, органи місцевого самоврядування, волонтерські організації та окремі волонтери проводять спільні зібрання дружин, дітей та інших родичів військовослужбовців. На них організовуються різноманітні творчі й інші заходи, що полегшують психологічне навантаження. Один із прикладів такої роботи – гуртки з терапевтичного малювання на вільні теми. Зазначені зібрання та проведені на них заходи висвітлюються у пресі, що також сприяє підтримці необхідного бойового духу і сімей, і самих військовослужбовців.

Арабська Республіка Єгипет

Реалізацію реабілітаційних програм тут покладено на військово-медичні центри, госпіталі збройних сил та спеціалізовані державні клініки. Найбільшим серед них є центр «Аль-Агуза» в Каїрі. Безкоштовно згадані послуги надають також деякі урядові лікарні, а покривають витрати національна медична страховка або приватне страхування. Кілька протезних майстерень Єгипту функціонують за рахунок Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціальних справ або комерційних операторів, які мають державні контракти.

Разом із тим в АРЕ діє низка законодавчих актів щодо пенсійного забезпечення та захисту прав і потреб військовослужбовців-інвалідів. Окрім передбачених виплат, вони гарантують необхідну професійну підготовку та максимальну соціалізацію осіб з обмеженими можливостями.

Враховуючи те, що близько 30 % промислових підприємств країни перебувають під патронатом військових або відносяться до тамтешньої «оборонки», учасників бойових дій працевлаштовують на них у першу чергу. Колишні військовослужбовці мають

також пільгове право на організацію власного бізнесу та звільняються від більшості податків.

Цікаво, що на відміну від інших країн у Єгипті не практикуються жодні реальні заходи соціально-психологічної та професійної адаптації військовослужбовців-учасників бойових дій та членів їхніх сімей. Основна увага прикута виключно до поранених та інвалідів. Їм надають фізичну та матеріальну допомогу.

Таке становище обумовлене обмеженою фінансовою підтримкою з боку уряду й економічною кризою у країні. Так, оснащення Центру фізичної реабілітації «Аль-Агуза» востаннє оновлювалося 2004 року. Тоді посольство Японії надало близько 40 тис. дол. США на придбання кількох зразків фізіотерапевтичного обладнання.

Аби налагодити достойну систему адаптації, в Україні, ми, звичайно, мусимо вивчати закордонний досвід. Але вона має відповідати саме українським реаліям і вимогам. На жаль, протягом усіх попередніх років ми ставали на одні й ті ж граблі, створюючи всілякі концепції та програми. Погодьмося, далеко не всі з них втілювалися в життя. Особливо ті, які вимагали фінансових асигнувань із бюджету. І ось нині перед нами вкотре стоїть завдання повернутися обличчям, можливо, вже не стільки до звільнених раніше через скорочення військовослужбовців, скільки до діючих воїнів, резервістів і добровольців, які нині відстоюють територіальну цілісність на Сході нашої держави.

Сергій БАСАРАБ

На відміну від інших країн, у Єгипті не практикуються жодні реальні заходи соціально-психологічної та професійної адаптації військовослужбовців-учасників бойових дій та членів їхніх сімей.

Бойові роботи замість

В Ізраїлі, країні, яка постійно знаходиться під загрозою терористичних актів, збереження життя людини та солдата – найголовніша мета у розробках військово-промислового комплексу. А терористична загроза стала стимулом для розвитку сучасної армії та спецслужб.

солдатів

— Сьогодні всі хвилюються, чи є в наших солдатів у зоні АТО бронезилети, шоломи, теплі речі. Я і сам возив в АТО бійцям амуніцію, розуміючи, що держава не забезпечить їх сучасним спорядженням. Однак усе це пасивні методи захисту. Образно кажучи, це захист від вже вистреленої супротивником кулі. А ось тим, щоб ця куля не була випущена, переймається мало хто, — зазначає експерт у галузі військово-промислового комплексу Максим Глущенко.

Нині розвиток озброєння — це не те, хто далі і потужніше вистрелить. Це високі технології, методи активного захисту і запобігання атакам.

— Під час поїздки до Ізраїлю мені нагадали одну гучну історію. У жовтні там обміняли полоненого солдата на тисячу палестинців. Одного на тисячу! І в цьому ніхто з місцевих не бачить пафосу або бажання політиків попіаритись. Це природне ставлення держави до своїх громадян, — каже Глущенко.

Ізраїль відомий своєю непримиримістю до терористів. У країні, в якій загроза терактів існує щоденно, збереження життя людини — це найголовніше, зокрема й у розробках військово-промислового комплексу. Наголос робиться на технологічні нововведення: бойові роботи-автомобілі, здатні патрулювати і вести бій, роботи-розвідники, роботи для евакуації поранених, розмінування, ведення бойових дій у міських умовах, автоматичні кулеметні вишки на кордоні тощо. Ну, звичайно ж, система ПРО «Залізний купол», що перехоплює тисячі ракет супротивника. І всі ці високотехнологічні розробки створені невеликою державою в умовах війни. Постійна загроза стала основним стимулом для розвитку зброї та побудови сучасної армії.

Про БПЛА замовте слівце

Сьогодні Ізраїль серед світових лідерів-експортерів озброєння: 75 % продається за кордон, а 25 % — на потреби своєї армії. Цікаво те, що збройні сили країни отримують найновіші розробки шостого покоління, тоді як на експорт в основному призначається продукція четвертого.

Окреме місце в ізраїльському ОПК займають безпілотні літальні апарати. Тут виробляються десятки модифікацій. Від мініатюрних, що менше долоні, до повноцінних — розміром з літак. Це найбільший у світі БПЛА «Ейтан», розроблений спільно з американцями, і більш пізня його модифікація «СуперХерон».

Безпілотник призначений для ведення розвідки, спостереження і цілеуказання, а при застосуванні системи дозаправки у

Окреме місце в ізраїльському ОПК займають безпілотні літальні апарати. Тут виробляються десятки модифікацій. Від мініатюрних, що менше долоні, до повноцінних – розміром з літак.

Предмет гордості Ізраїлю – системи ПРО «Залізний купол» і «Залізний промінь», що працюють на перехоплення і знищення ракет супротивника та безпілотників.

повітрі його можна використовувати як стратегічний бомбардувальник.

До складу бортової апаратури «Ейтана» входять системи слідкування й виявлення цілей в оптичному, інфрачервоному і радіодіапазонах, антиоблединення, автоматичного злету і посадки. БПЛА обладнаний системою супутникової навігації й авіонікою з потрібним резервуванням. Можливе оснащення засобами управління вогнем і ударним комплексом.

І такі диво-апарати є не лише в Ізраїлі. На озброєнні США стоять понад 10 тисяч БПЛА різних модифікацій. А що ж в Україні? Тут рахунок йде лише на десятки, а якщо говорити про високотехнологічні безпілотники – то на одиниці.

Кілька років тому Міністерство оборони України придбало 2 ізраїльські безпілотники. Не такі як «Ейтан», простіші, однак кожен обійшовся в 1,3 млн дол. Та як виявилося, не було кому ними управляти. Професійні пілоти не дуже підходять на цю роль. Саме тому часто в оператори набирають зовсім молодих людей, які добре вправляються з комп'ютерними іграми й інтуїтивно так само добре управляють безпілотниками, до того ж не так бояться матеріальної відповідальності за їхню втрату.

На превеликий жаль, те, що нині використовується нашою армією, швидше можна віднести до аматорських апаратів. Ними складно управляти, можливості дуже обме-

жені – відсутність якісного спостереження вночі та здатність передавати необхідні обсяги даних.

В Україні є конструкторські бюро, що мають серйозні розробки в цій сфері. Та як завжди шлях від ідеї до результату, а точніше – до прийняття на озброєння, дуже довгий і складний.

Переговори з Ізраїлем щодо придбання БПЛА завершилися нічим. У вересні Ізраїль вирішив не продавати нам БПЛА, не бажаючи дразнити РФ, щоб та не збільшила поставок зброї до Сирії й Ірану, в яких з Тель-Авівом натягнуті стосунки. У жовтні переговори були відновлені, однак результату немає і дотепер. Втіхою може слугувати лише те, що й співпрацю з Росією в цій сфері Ізраїль заморозив.

У той же час розробками зайнялися майже два десятки приватних компаній та просто ентузіастів. І це добре. Керівники з великих кабінетів чомусь завжди скептично ставилися до приватних розробників, вважаючи, що держпідприємства здатні самостійно виконати будь-яке завдання. Однак це далеко не так. Приватник краще вмотивований і покаже результати, як правило, швидше і якісніше. Тому правильно збалансована програма державно-приватного партнерства у сфері ОПК сприятиме

появі нових ідей. Потрібно тільки підтримати починання на державному рівні.

Цьому міг би сприяти державний венчурний фонд для інвестування в стартап-проекти. До речі, венчур – від слова «ризик», стартапи – компанії з короткою історією, нещодавно створені або ті, що тільки створюються. Інвестиційні фонди, що вкладають в інноваційні стартапи, тим самим дуже ризикують, бо не зрозуміло, наскільки прибутковим може бути проект. Більшість інвестицій себе не виправдовують, однак кілька вдалих проектів покривають усі витрати, даючи надприбуток. Колись і Apple був стартапом, а тепер – найдорожчий бренд у світі (118 млрд дол.).

Ставка на технології

Сучасна зброя – це високі технології та засоби ведення кібервоєн, програми-шпигуни й інша наукова фантастика, яка у країнах з розвинутим оборонно-промисловим комплексом давно стала реальністю.

Якщо говорити про досвід Ізраїлю, варто зазначити, що абсолютно різні компанії і людей там об'єднує одне – в особі держави вони відчувають підтримку, надійне плече партнера. А держава розуміє, що завдяки новим розробкам та інноваціям вона отри-

В збройних силах Ізраїлю збереження життя людини – це найголовніше.

В Україні відсутня комплексна стратегія інформаційної кібербезпеки. Держструктури, які повинні її забезпечувати, показали свою неспроможність.

має можливість займати лідируючі позиції на світовій арені.

Ізраїль є прикладом того, що в умовах війни не лише можна, але й життєво необхідно розвивати свій військово-промисловий комплекс. Війну вони не можуть виграти апріорі – через обмеженість людських ресурсів, території тощо. Однак за піввіку країна створила сучасну боездатну армію, а протягом останніх 15 років її збройні сили оснащуються високотехнологічною зброєю і засобами захисту. Наукова і конструкторська думка працює на головне – засоби збереження життя солдатів і мирного населення. Ставка робиться не на важке озброєння, а на технології.

Бойовий робот-автомобіль «Гардіум» упевнено діє в темряві, патрулює вулиці, розпізнає дорожню розмітку, реагує на підозрілу активність або рух, за необхідності евакуює поранених.

Є роботи-всюдиходи, роботи для ведення бойових дій у місті та розвідки, розмінування, доставки вантажів.

Значна увага приділяється кібербезпеці. Це напрямок роботи спеціального підрозділу 8200 – ізраїльської військової спецслужби радіоелектронної розвідки. Порівняно з іншими галузями військового виробництва радіоелектронна промисловість є найбільш розвиненою, перспективною і такою, що успішно конкурує на світовому ринку озброєння в частині ведення кібервоєн.

Рецепт успіху

В Україні ж відсутня комплексна стратегія інформаційної кібербезпеки. Держструктури, які повинні її забезпечувати, давно показали свою неспроможність. Навіть невелика DDOS-атака блокує урядові

веб-ресурси. І все це за великого потенціалу України в IT-галузі. У нашій державі є чудові програмісти, аналітики, а потенціал оцінюється в 200 тис. спеціалістів. І за такого ресурсу ми не захищені від кібервійн.

Предмет гордості Ізраїлю – системи ПРО «Залізний купол» і «Залізний промінь», що працюють на перехоплення і знищення ракет супротивника та безпілотників; нові покоління розвідувальних дронів, здатних знаходитись у повітрі вже більше 50 годин; система спостереження крізь стіни для ведення бойових дій у населених пунктах; система захисту авіації від ПЗРК і багато іншого. Усе це створено, зокрема і приватними компаніями.

Експорт військової техніки і зброї Ізраїлю з його лише 8-мільйонним населенням становить близько 7 млрд дол. на рік. І це без урахування угод у галузі кібербезпеки – на 3 млрд дол. у 2013-му.

В Ізраїлі швидко зрозуміли, що найцінніше в державі – людина. А кількість стартапів й інноваційних компаній тут така ж, як і в США – майже 5 тис. Держава надає їм істотну підтримку. Стартап-компанії на три роки звільняють від сплати податків, чотири місяці безкоштовно навчають персонал, надають кредит у 30 тис. дол. Тут вміють доводити розробки вчених до стану ринкового продукту. І саме постійна війна дала поштовх розвитку технологій.

При кожному університеті є компанії технологічного трансферу. Функціонують бізнес-інкубатори, кожен з яких розвиває в середньому 10 стартапів одночасно. Нове підприємство набирає сили в «теплиці» протягом двох-трьох років, а потім йде у вільне плавання. Якщо проект виявляється успішним, бізнесмен повертає кошти через виплату роялті – зазвичай, 3-4 % з продажів. Якщо ж ні, то підприємець не відповідальний перед державою. У зв'язку із цим проводиться ретельний відбір заявок. Усю цю роботу координує Бюро Головного вченого при Міністерстві промисловості та торгівлі. Щороку держава виділяє близько 400 млн дол. на субсидування підприємств, що

займаються дослідженням і впровадженням нових технологій. У разі успішного розвитку проекту Міністерство потім отримує відрахування.

«АНТОНОВ»: ДО ВИПУСКУ ДРОНІВ ГОТОВІ

Держпідприємство «Антонов» веде переговори з Міноборони України щодо поставки безпілотних літальних апаратів. Цю інформацію ексклюзивно підтвердив президент і генконструктор ДП Дмитро Ківа.

— У 1975-1981 роках ми вже займалися розробкою таких апаратів. У нас до цього часу залишилися досвідчені спеціалісти, які вели цю тему, а потім передали росіянам. Вони готові розпочати випуск БПЛА, якщо в цьому зацікавлено Міноборони, — заявив він. — Мені доводилося бачити іранські, ізрайльські, турецькі та польські безпілотники. Їх випускають у світі великою кількістю, причому від 4 кг до 2 тонн і від мініатюрних до 18-метрового розмаху крила — майже як звичайного літака. Ми готові об'єднати зусилля всіх, хто цим займається і ставиться до справи серйозно. Однак повинна бути система — управління, обслуговування. Такі апарати можуть виконувати завдання як розвідувального характеру, так і бойового. На мій погляд, краще розробляти свої зразки, ніж закуповувати за кордоном. Ми — за такий підхід.

Семен Семенченко нещодавно побував у США і поділився своїм враженням стосовно допомоги американців.

— Нам потрібні не лише безпілотні літальні апарати, а також протитанкові комплекси «Джевелін», що є ефективною зброєю проти російських Т-90, засоби криптографічного зв'язку (ті, що у нас є, прослуховуються), легка техніка, снайперські комплекси. Ми були в США не як посадові особи, а як пересічні громадяни, якщо хочете, як посли доброї волі, зацікавлені в тому, щоб протиставити супротивнику сучасні засоби озброєння і техніку, — зазначив він.

Олександр ІЛЬЧЕНКО

МАЙБУТНЄ – В

У грудні у столиці України відбувся II Всеукраїнський форум внутрішньо переміщених осіб з Криму та Сходу України. Приурочений до Всесвітнього дня волонтерів і 20-ї річниці підписання Будапештського меморандуму він став каталізатором для вирішення проблем наших співвітчизників, які опинилися у складній ситуації у нелегкий для держави час.

Події кінця 2013-го та 2014 років стали справжнім випробуванням нашої країни на міцність, єдність, мужність і людяність. Багато наших громадян з Криму та Сходу були вимушені стати переселенцями. Тє, наскільки Україна виявилася готовою опікуватися проблемами цих людей, обговорювалося на II Всеукраїнському форумі, який проводився за сприяння Верховного комісара ООН у справах біженців і Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

За словами народного депутата України, голови Комітету з питань європейської інтеграції Ірини Геращенко, кількість переселенців зі Сходу досягла 480 тис., а з Криму – 20 тис.

– Кабінет Міністрів прийняв дві важливі постанови: № 509 «Про облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції» та № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг», тож питання переселенців знаходяться в зоні уваги влади, – зазначила Геращенко.

На основі статистичних даних досить легко підрахувати, що в Україні тільки офіційно переселенцем є кожен сотий громадянин. Неможливо не погодитися, що це величезна цифра, яка продовжує зростати.

Учасники форуму були солідарні в тому, що, незважаючи на загос-

трення ситуації на Сході України, держава не повинна випускати з поля зору кримське питання. Йдеться про переселенців з півострова, так і про повернення АР Крим до складу України. Безумовно, на сьогодні тема Сходу країни є найактуальнішою і від результату розв'язання даного збройного конфлікту залежить майбутнє нашої держави, зокрема, і кримське питання. Проте, у жодному разі проблема повернення півострова не повинна відходити на другий план. І тут мова саме про свідомість і патріотизм тих 20 тис. переселенців з Криму, яких змусили залишити рідну землю не розбомблені домівки чи гуркіт танків, а саме розуміння того, що Крим – це Україна. Цінувати вибір кримчан і всіляко допомагати їм реалізовувати їхнє прагнення по-

ЄДИНІЙ КРАЇНІ

В Україні тільки офіційно переселенцем є кожен сотий громадянин. Неможливо не погодитися, що це величезна цифра, яка продовжує зростати.

вернутися додому – отже, зберегти Україну єдиною.

Організатори форуму не ставили перед собою завдання щодо розробки довгострокової програми повернення Криму, а зосередилися на вирішенні нагальних проблем переселенців. Форум наочно продемонстрував: ніщо так не об'єднує людей, як спільна біда, а такі заходи є корисними для висвітлення актуальних проблем і шляхів їхнього вирішення.

Як зазначив голова оргкомітету форуму переселенців, лідер «Кримської діаспори» Анатолій Засоба, на захід було делеговано майже 250 представників 120 організацій. Завдяки їхній активній роботі на тематичних секціях виникло багато слушних ідей і пропозицій до влади для вирішення ключових проблем примусово переміщених з Криму та Сходу України осіб на 2015 рік.

Роман БУГЛАК

КАРТА ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З КРИМУ ТА ДОНБАСУ

ЧАС МИРУ

Діти Слов'янська, як і решта мешканців Донбасу, мріють про мир та спокій у регіоні, а в особі українських військових знаходять для себе надійних і бажаних друзів

З аасфальтований майданчик між учбовим і спальним корпусами школи-інтернату №1 міста Слов'янськ трохи нагадує стройовий плац військової частини. На цьому місці для проведення загальношкільних лінійок та інших урочистих заходів за 10 місяців цього року побувало стільки людей у камуфляжі, що, напевно, за всі роки існування інтернату й мільйонна частина від такої кількості сюди не заходила... Але якщо з квітня по липень по школі вештались напівп'яні неохайні люди з автоматами, від яких виходила загроза й агресія, та через яких довелося евакуювати дітей, то з моменту звільнення Слов'янська від сепаратистів люди в камуфляжі – бажані гості. Не лише тому, що вигнали терористів з

рідного для людей міста, дали надію на мирне і спокійне життя. Не лише тому, що вони, як і більшість жителів Слов'янська, не просто підтримують ідею єдиної України, а віддають за це своє життя і здоров'я. А ще й тому, що щоразу приїзд українських військових — це свято для дітей. Саме свято і радість, а не страх і невідомість, як це було тоді, коли місто, отже і школу-інтернат, захопили бандити Гірка-на-Стрелкова й влаштували тут своє лігво.

А наші бійці приїжджають у школу, щоб допомогти дітям і педагогам, привозять солодкі гостинці та багато іншого, що необхідне щодня в місті, яке поступово оговтується від терористичного жаху. А ще разом з активістами з місцевого «Студентського братства» концер-

тами і веселими іграми відволікають дітей від пережитих жахів.

Учителі школи-інтернату №1 м. Слов'янськ одноставно підтримують таку ініціативу українських військових.

— Ви робите потрібну, добру і правильну справу, — зазначає директор школи Микола Якименко і пояснює, чому вихованці інтернату люблять і завжди раді бачити офіцерів Збройних Сил України. — Приходячи з відкритим серцем до дітей, з добротою і щирістю, ви знаходите правильний шлях до душ дітей, яким навесні і влітку довелося чимало пережити й відчути. Завдяки вашій щирій турботі діти відчують, що ви — дійсно захисники і охороняєте їхнє спокійне життя, що було в одну мить зруйноване сепаратистами.

Сепаратисти — зруйнували, патріоти — відновили

Трихмісячні сутички між сепаратистами й українськими військовими залишили сліди на будівлі установи. Від дахів як на учбовому, так і на спальному корпусах майже нічого не залишилося, лише кілька

балок, немов поламані ребра, стирчали над будівлями, в яких не було жодної віцілілої шибки.

— Так, з 915-ти вікон не було жодного цілого, — пригадує Микола Іванович.

Коли місто захопили сепаратисти, Якименко переселився в інтернат, щоб особисто контролювати ситуацію там. Все-таки будівлі навчального закладу розташовані майже в центрі міста, до того ж пристосовані для проживання людей. Він небезпідставно побоювався, що інтернат можуть захопити.

— У мене на Західній Україні живуть родичі. І коли все це почалося,

**Щоб не залишалося
жодних сумнівів, що
віднині і навіки
Слов'янськ буде
невід'ємною частиною
України, дах школи по-
фарбували в кольори
державного прапора.**

вони кликали мене, так би мовити, в «евакуацію». Та як я міг залишити інтернат? — розповідає про ті запеклі дні Микола Іванович. — Ми чергували цілодобово: і я, і всі мої заступники, і технічний персонал постійно знаходились у школі. Коли були обстріли, то спускалися у підвал і там рятувалися від бомбувань.

Та якщо б не його авторитет у Слов'янську як місцевого жителя і педагога, а ще людське везіння і Божа поміч, то від школи взагалі могли залишитися руїни — бойовики планували розмістити в інтернаті свій штаб.

— Мені не погрожували, хоча сутичок із сепаратистами було чимало, — пригадує Якименко. — Я давно живу в місті і знаю багатьох місцевих, серед яких є і мої колишні учні. Деякі якраз і приєдналися до терористів. Ці бандити надумали влаштувати у школі своє лігво. Приїжджає до мене з таким ультиматумом представник сепаратистів, як виявилось, — мій знайомий. Він зараз утік у Москву, його не зловили, — на секунду відволікається Микола Іванович і продовжує: — Але те, що він мене добре знав,

врятувало інтернат. Я йому кажу: якщо розміститеся тут, то почнуться обстріли, і будівлі будуть зруйновані, як же ми потім їх відновимо? Що ж ти робиш? Він вислухав мене і каже: «Добре, ми подумаємо, потрібно поїхати з цього приводу». І поїхав. Через деякий час приїжджає і заявляє, що, мовляв, вирішили не селитися в інтернаті.

Однак за це в Якименка забрали ліжка, а в інтернаті таки влаштува-

**Приїзд українських
військових — це
свято для дітей, адже
наші бійці допомага-
ють дітям і педаго-
гам, привозять
солодкі гостинці.**

ли щось на кшталт притулку для бомжів та інших незрозумілих осіб, які підтримували сепаратистів. Там вони організували пункт харчування, і, судячи з бруду та безладу, що залишився після них, прийом їжі завжди супроводжувався непомірним вживанням алкоголю. Після вигнання сепаратистів весь колектив інтернату не один день розчищав «авгіві стайні», що залишили після себе терористи та їхні поплічники. До

того ж все майно інтернату було розкрадене.

Коли місто остаточно звільнили від бандитів і воно перейшло під контроль української влади, гостро постало питання про ремонт даху школи, заміну вибитих шибок. Відновити інтернат пообіцяло керівництво «Укрзалізниці», причому до 1 вересня, щоб діти змогли сісти за парти вчасно. Як зазначає Микола Іванович, педагоги навіть не думали, що будівельники впораються з ремонтом за такий стислий строк.

— Вони — молодці, працювали з 4 ранку до 10 вечора, працювали на совість і впоралися за кілька тижнів із, здавалося б, невідомим обсягом ремонтних робіт, — з вдячністю говорить про будівельників Одеської залізниці Якименко.

Під час ремонту в слов'янському інтернаті підтвердився народний вислів про те, що «не було б щастя, та нещастя допомогло» — у школі старі дерев'яні вікна повністю замінили на сучасні металопластикові. А в їдальні відремонтували умивальники, підлогу і стіни обклали плиткою і встановили бойлер — відтепер діти цілодобово можуть мити руки теплою водою. А щоб не залишалося жодних сумнівів, що віднині і навіки Слов'янськ буде невід'ємною частиною України, дах школи пофарбували в кольори державного прапора.

Берегти один одного

Десятки тисяч дітей зі Сходу стали заручниками сепаратистських амбіцій певної групи людей, які вирішили перекроїти політичну і географічну карту України на догоду своїм інтересам. Діти були свідками бойових сутичок, на власні очі бачили танки, «Гради» й іншу бойову техніку, а також поранення та навіть смерті людей.

За даними UNICEF — Дитячого фонду ООН, створеного для надання допомоги дітям, кожен другий хлопчик чи дівчинка з Донецької області відчувають страх через воєнні дії в регіоні.

Отже, коли ситуація в Слов'янську почала загострюватися, керівництво школи-інтернату №1 вирішило евакуювати вихованців. 15 травня тих дітей, яких могли забрати родичі, відправили до них, а решту учнів вивезли до та-

**П'ятикласниця Аліна,
яка зовсім недавно
з мамою переїхала
з Дебальцевого,
попри юний вік,
уже не з чуток знає,
що таке артобстріли.**

бору в Слов'яногірськ. Та все одно, за словами педагогів інтернату, діти зазнали сильного стресу. Універсальний рецепт психологічного розвантаження для кожної дитини знайти неможливо, тому з кожним учнем, який потребує допомоги, в індивідуальному порядку працюють психологи. До цієї роботи залучені всі без винятку вчителі та соціальні педагоги.

– У нас є напрацьовані методики, звісно, ми не думали, що наші діти потраплять у таку жахливу ситуацію, однак використовуємо всі традиційні та нетрадиційні методи, щоб відволікти дітей від страшних спогадів і звести нанівець весь негатив від стресу, – зазначає Якименко.

– Малюки не дуже розуміють і оцінюють те, що сталося зі Слов'янськом, а ось старші вже сві-

домо реагують на ті події, що відбуваються на Донбасі та у країні. Безумовно, всі діти отримали психологічну травму, але страшні події навчили їх цінувати те, що раніше здавалося буденним – мир, спокій, безпеку друзів. Якщо раніше, лише якихось півроку тому, хлопчак, як і більшість інших школярів у всіх куточках України, на перервах стрімголов бігали коридорами, ставили підніжки, задиралися – не

без того – один до одного, то нині всі шибайголови дбайливо ставляться до своїх товаришів, а про бійки годі й говорити.

Сьогодні в інтернаті навчаються 268 дітей, проте найближчим часом планують прийняти ще близько 50 вихованців. Учні живуть і навчаються в школі з понеділка по п'ятницю, а на вихідні їх забирають батьки або родичі. Та серед них п'ять круглих сиріт, тому педа-

Зараз в школи-інтернат №1 міста Слов'янськ навчаються 268 дітей, взагалі заклад, розрахований на 520 вихованців. Педагоги, щоб відволікти дітей від жахливих спогадів, активно «завантажують» дітей позакласною роботою, організовують різноманітні культурні і спортивні заходи та екскурсії

Директор школи Микола Іванович Якименко (у центрі) каже, що страшні події у Слов'янську привчили дітей ставитися дбайливо один до одного

гоги вирішили забирати цих дітей на вихідні у власні сім'ї. Так заощаджують і без того невеликі бюджетні кошти: по-перше, на роботу не виходять вихователі й обслуговуючий персонал, не працює кухня – адже навіть п'ятьох дітей у суботу і неділю необхідно годувати. А по-друге і це – найголовніше, діти кілька днів можуть пожити в справжній домашній атмосфері.

Щоб відволікти дітей від пережитого жахиття, педагоги активно «завантажують» їх позакласною роботою, організовують різноманітні культурні і спортивні заходи, екскурсії музеями і пам'ятними місцями міста та його околицями. Нещодавно у Слов'янську відкрили санаторій для інвалідів-колясочників, й учні інтернату взяли над ними шефство – влаштовують концерти для хворих, власноруч виготовляють для них маленькі подарунки.

Вони мріють про мир

Дітям неабияк допомагають військові, які передають інтернату не лише гуманітарну допомогу, а й розважають вихованців імпровізованими концертами. До речі, журнал «Військо України» як організатор Всеукраїнської акції «Допоможемо разом ровесникам зі Сходу» взяв шефство над інтернатом і передав дітям солодощі та м'які іграшки, книжки та шкільне приладдя, яке зібрали школярі з київської гім-

назії «Діалог» і Технічного ліцею Шевченківського району столиці. А ось волонтери з Благодійного фонду «З вірою в себе» через українських військових передали інтернату продукти харчування і вітаміни.

Як зазначив директор школи-інтернату №1 Микола Якименко, ця акція до глибини душі схвилювала вчителів і вихованців та демонструє, що військовослужбовці української армії разом з небайдужими громадянами нашої країни конкретними справами доводять, що Україна єдина і рідна для всіх нас – і тих, хто живе на Заході, і тих, хто навчається в Києві, і тих, хто сьогодні на Сході повертається до мирного життя.

П'ятикласниця Аліна, яка зовсім недавно з мамою переїхала з Дебальцевого, попри юний вік, уже не з чуток знає, що таке артобстріли. Проте, намагається не згадувати про це і говорить, що в інтернаті їй подобається, а в Слов'янську – спокійно. Зміна школи і колективу не завадила їй продовжувати навчатися на «відмінно», та найголовніша дитяча мрія не про «дванадцятки» в щоденнику і солодощі, а про мир, про якнайшвидше повернення додому.

– Спасибі нашій армії, спасибі нашим солдатам за допомогу, що в такий складний час вони не байдужі до дітей і дарують нам часточку свого серця, доброти і уваги, – з дитячим хвилюванням, але зовсім

по-дорослому говорить Аліна. – Адже в нашій школі навчається багато дітей із зони бойових дій, їм дуже необхідна підтримка. Ми мріємо, щоб у нашій країні запанували мир і спокій.

...У дворі інтернату, на майданчику, що нагадує стройовий плац, з діворою ще довго гралися українські офіцери, а старшокласники гуртувалися біля військового автомобіля і просили дозволу якось проїхатись за кермом. Вихованців інтернату і так не дуже балувало життя, позбавивши їх всеохопного батьківського піклування, а тут ще в їхні долі, грюкаючи чобітьми сепаратистів, увірвалася війна. Вони ще довго будуть здригатися ночами уві сні й позбавлятися страху від того, що довелося пережити.

Однак дитяче серце не обманути, воно відчуває щирість і турботу, здатне відчутти – хто ворог, а хто – друг.

Коли місто захопили сепаратисти, діти були змушені тікати. Коли в місто прийшли українські військові, діти повернулися.

Саме тому, коли в межах акції «Допоможемо разом ровесникам зі Сходу» всі солодощі й іграшки роздали, а дітлахи набігалися, перш ніж йти виконувати домашнє завдання, вони, обіймаючи на прощання українських офіцерів, міцно притискалися до них і просили: «Дядю солдате, не йди, ти нам потрібен!»

І українські солдати не підуть, вони захистять свій народ, свою землю...

Олександр БІРЧЕНКО,
Андрій МИРОНЧУК

Офіцери Збройних Сил України стали кращими друзями для слов'янської малечі

ЛІДЕР ГУРТУ ОТ VINTA

Музикант і карикатурист Юрій Журавель встигає скрізь: майже щодня з'являється інформація про виступи групи ОТ VINTA то перед бійцями на Сході, то на рок-концертах на Заході. А Інтернет рясніє політичними карикатурами, які виходять з-під гострого олівця Юрка. У Журавля картинки влучні і смішні. До того ж кожен свій малюнок митець із Рівного підписує гострим слівцем. Його карикатури прикрасили політичні білборди по всій Україні. Сьогодні художник активно висвітлює своє бачення путінської політики.

ЮРІЙ ЖУРАВЕЛЬ:

«МОЇ ПІСНІ І КАРИКАТУРИ — ЦЕ ЗБРОЯ ДЛЯ ОКОПІВ»

– Юрію, частину своїх персонажів ти нещодавно «запоторив» у книгу з промовистою назвою «КарикаДурка» (містить понад 400 малюнків – Прим. авт.). Та ще й на презентації влаштував однойменну виставку власної графіки...

– На презентації були політики, музиканти і журналісти. І всі, як один, були вдягнені в бахіли, хоча причину цієї «стерильності» спочатку ніхто пояснити не міг. Довелося вже мені розтлумачувати, що такі «безпрецедентні» заходи безпеки викликані тим, що «дурка – заразна». Коли мене хтось із журналістів запитав, яким бачу свого глядача, я чесно відповів: «Дівчата і хлопці віком від десяти до сімдесяти п'яти років. Адже двері виставки «КарикаДурка» відчинені для всіх, хто має очі, а якщо навіть на неї прийдуть незрячі, вони зможуть її почути». І це було насправді так, адже присутні мали можливість ще й почути новий сингл, до якого ми запропонували загалу придумати назву.

– Друк книжки, мабуть, обійшовся в кругленьку суму...

– Унікальність виданого продукту – у зборі на нього коштів. Звісно, особистих грошей на такий задум я не мав, тому звернувся до проекту «Спільнокошт» – збирання грошей на певну ідею за ра-

ЗАХИСНИК ВІТЧИЗНИ

хунок благодійних пожертв. Спочатку у планах було знайти 130 тис. грн. До кінця заявленого терміну вдалося зібрати 230 тис. Зважаючи на «стрибки» долара, цих коштів не вистачило на запланований наклад у 3 тис. примірників, тому довелося трохи почекати і дозбирати грошей.

Мені, мабуть, поталанило, що, попри суми проекту, моя популярність після Майдану, і не тільки як музиканта, а й як художника, допомогла підключити

Юрій Журавель – лідер рок-групи OT VINTA, винахідник і засновник музичного стилю «украбілі». Переможець багатьох рок-фестивалів в Україні, Польщі, Литві, Словаччині. Закінчив Рівненський державний педагогічний інститут. Був активним учасником автопробігу «Поїзд дружби», одним із організаторів громадського руху «Не будь байдужим». Мультиплікаційні кліпи Юрія Журавля «Не мала баба клопоту – купила поросся», «Оп – картопля» й анімований ремікс «Дарма я наївся цибулі» неодноразово займали призові місця в хіт-парадах провідних музичних каналів України і Литви. Його карикатури на відомих політичних та історичних діячів сучасності є дуже популярними.

ВОВАН-ДУРЕНЬ

ВОВАН – ГРОЗНИЙ

ЛАВРАЛ, ЛАВРУ І ЛАВРАТЬ БУДУ!

фанів. Тому не тільки знайшлися гроші на видавництво «КарикаДурки», а ще й за кілька місяців я встиг через Інтернет розповсюдити, попри чималу ціну примірника (близько 400 грн – *прим. авт.*), більшу частину накладу. Кількасот примірників потрібно було розіслати тим людям, які, надавши гроші, вказали на сайті «Спільнокошту», що хочуть отримати в подарунок саме книгу. Інші ж мали можливість як презентувати собі футболки із моїми малюнками чи репродукцію картини «Небесна сотня».

– «Небесна сотня» – один з найвідоміших твоїх малюнків. Ти його малював з реальних людей?

– Так, звичайно. Коли я вже почав працювати над «Небесною сотнею», до мене звернулася людина з Тернопільщини і сказала, що батько одного із загиблих попросив, щоб я не забув про його сина. Дивлюся на картину і виявляється, що я його вже намалював...

– Більше року минуло з того часу, як розпочався Євромайдан. Яким він залишився у твоїй пам'яті?

– Ми там були з першого дня. Нас запросив Євген Ніщук, ведучий усіх сценічних заходів на Майдані. До того ж гурт виступав не тільки в Києві, а в багатьох містах і селищах країни. Попри мороз, ми давали на імprovізованих вуличних сценах по два-три концерти на день. Там і позривали голоси. Саме тоді, під час вимушеної кількаденої перерви, я вирішив продовжувати боротьбу... олівцем. Раніше вже працював ілюстратором, а от політичну карикатуру освоїв лише під час Революції гід-

Па РаШа

ності. Мені і дотепер іноді здається, що в той історичний час деякі карикатури створював напівсвідомо, неначе хтось водив моїми руками.

Мені особисто Майдан нагадував великий вулиць, де всі разом робили серйозну загальну справу. А ще вразило те, що

ЛІЛІПУТІН

коли після 18 лютого з вулиці Банкової погнали, розстрілюючи, людей, всі побачили, що патріоти не втратили духу, а навпаки – ще більше мобілізувалися. Того ж дня «беркутя» розтрошила мою вуличну виставку карикатур. І це відбувалось на моїх очах. Я стояв і дивився, як нищать мої роботи, і думав: «Трошіть, паліть – олівець кийком не зламати, я ще намалую». Тоді ж зрозумів одну істину: якщо ти сидиш удома і читаєш Інтернет, тобі стає моторошно, тебе починає лихоманити, хочеться кудись бігти, комусь допомагати. А коли прийшов на Майдан, де реально свистять кулі, виносять поранених, гинуть твої товариші, то тут, як не парадоксально, відчуваєш себе значно спокійніше.

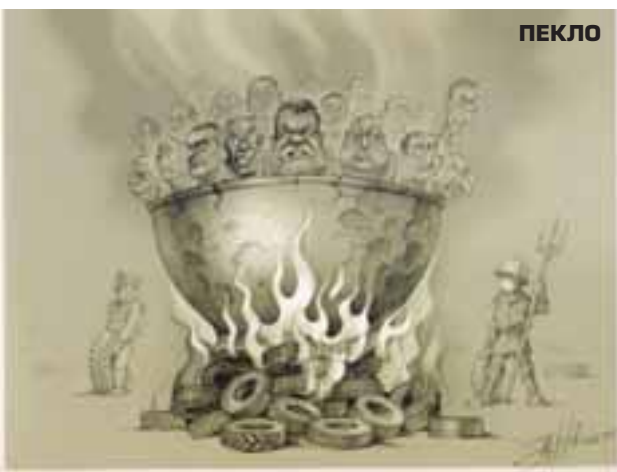

НЕБЕСНА СОТНЯ

– Ти – автор шеврона для загону самооборони Майдану. Чому на ньому зображено саме архангела Михаїла?

– На прохання активістів я дійсно розробив цей шеврон. Промучився тоді довго. Пам'ятаю, сидів за робочим столом багато годин, майже не встаючи. І от однієї ночі мені наснилося, що знов працюю в робочому кабінеті, малюю, а ззаду підходить Марина (моя дружина, яка буквально за кілька тижнів до цього померла від тяжкої хвороби) і говорить: «Не мучся, милий, намалюй золотокрилого архангела Михаїла. Він весь час на Майдані». Я відразу прокинувся і швиденько почав робити замальовки.

– Поціновувачі твоєї творчості довгий час знали, що Журавель – це музикант, лідер першої в Україні україні-групи ОТ VINTA. І раптом цілком неочікувано для себе відкрили Журавля-карикатуриста. А коли вперше проявився талант художника?

ПЕКЛО

– Радше, це талант музиканта у мене виявився, а художник я – із самого дитинства. Батько в мене був військовим, тому змінив багато шкіл, мотаючись з родиною по віддалених гарнізонах. А доки зважав до нового колективу, здебільшого сидів удома. У мене таких періодів адаптації було багато, вільного часу – також. Улюбленим заняттям тоді стало малювання. Мама знала, що для того, аби сходити, приміром, з татком у кіно, мені досить дати олівці і папір – і я міг годинами сидіти і малювати. А ще мені купували багато дитячих книжок з яскравими ілюстраціями. І головне – ніколи не забороняли домальовувати в них щось своє.

– А потім ти взявся ще й за мультики...

– Я і сьогодні над ними працюю. Нещодавно виконав замовлення від телеканалу «Малятко» на створення мультфільму. Замовляли також мультрекламу. У мене є неабиякий досвід створення комп'ютерних ігор. У нас вони ще не поширені, тому з командою виконував замовлення для Кореї, Китаю, Англії, Америки, Австрії, Німеччини. Упевнений: настане час – на це попит з'явиться й у нас.

– Скажи, художня творчість не заважає музиці?

– Заважає. На все катастрофічно не вистачає часу. Іноді в гастрольному «бусі» малюю на колінах. Як це, приміром, було з карикатурами під час Майдану, коли між моїми вуличними виставками проводилися репетиції гурту. Одного дня зловив

КРИМЛЯДЬ

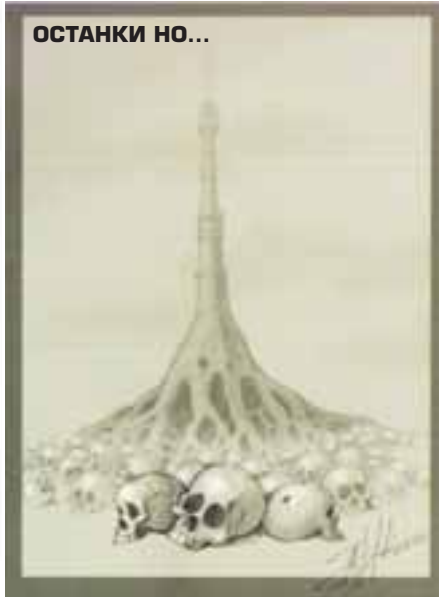

ВОВАН-ВОІН

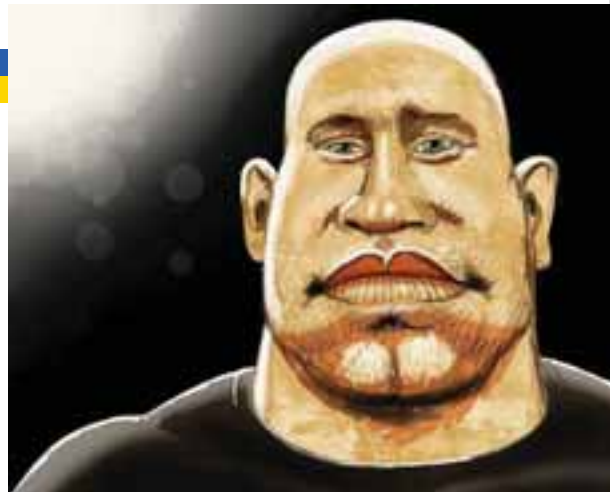

БЛОКПОСТ

ОСТАНКИ НО...

КРАСНА ПЛОЩА

АВТОПОРТРЕТ

себе на тому, що я, прийшовши додому і не знявши верхнього одягу і черевиків, сів за стіл малювати, а коли глянув на годинник – було близько четвертої ранку!

– Юрію, ти говорив, що такі групи, як OT VINTA, Kozak System, «Мандри» – це зброя не для салюту, а для окопів. Презентація нового музичного альбому «Пілотка» вперше відбулася саме на Сході перед нашими бійцями, де ви теж встигли побувати...

– Ми в зоні АТО були вже більше десятка разів. На день давали по кілька концертів у Слов'янську, Дебальцевому, Краматорську, інших містах і селищах. Що ж стосується «Пілотки», то, на жаль, сьогодні дедалі частіше доводиться пояснювати, особливо молоді, що пілотка – це, перш за все, головний убір військових пілотів (сміється – прим. авт.). Ідея назви виникла спонтанно і вперше спала на думку нашому гітаристу, укулелісту Віті Пилипчуку. Матеріал вийшов акустичним, тобто там, крім вокалу, звучать такі музичні інструменти, як банджо, укулеле, козабас, пральна дошка, ксилофон, гармоніка, сопілки, джамбей, купа всякої перкусії і не лише. Ми любимо експерименти й авантюри. Новий альбом – чергова з них. І головне – усі 24 пісні «Пілотки» ми можемо виконувати навіть у польових умовах, наживо, адже наші інструменти не потребують потужної стаціонарної електрики.

– Що ти хотів би побажати читачам журналу «Військо України»?

– Я впевнений, що Революція гідності змінила кожного українця. Ми почали ідентифікувати себе як націю. Ми довели, що є нащадками великого роду князів Святослава, Олега, Ярослава. Це люди, які вміли перемагати і за потреби гідно вмирати за свою землю. Тому сьогодні кожен на своєму місці повинен включитися в загальну боротьбу за Перемогу. Тільки так ми зможемо відстояти свою незалежність і приєднатися до вільної сім'ї європейських народів.

Бесіду вів Тарас ГУНЧЕНКО

Модель «Кіборг»

**ЗРОБЛЕНО
В УКРАЇНІ!**

- Заготовка виготовлена із натуральної гідрофобної шкіри.
- Вставки в заготовці із штучної гідрофобної тканини Cordura: легкої, міцної, що запобігає проникненню вологи всередину взуття.
- Штучний підкладочний матеріал від компанії SIRETESSILE (Італія) підвищеної зносостійкості спеціально розроблений для військового взуття. У 5 разів тривкіший до стирання, ніж підкладки для цивільного взуття.
- Блискавка від світового лідера компанії YKK. Дозволяє зняти взуття за 6 секунд.
- Антипрокольна кевларова устілка, що захищає підошву від проколів із навантаженням 1100 N.
- Гумова захисна накладка в берцях захищає кісточку бійця від бокового удару.
- Підошва двошарова ПУ-ГУМА. Проміжний шар із поліуритану робить взуття легким, м'яким, комфортним, а ходова поверхня із гуми забезпечує підвищену стійкість до ковзання, підвищених температур (до 300 °C) та впливу агресивного середовища: олив, нафти.

Модель «Кіборг У»

- Заготовка виготовлена із натуральної гідрофобної шкіри.
- Вставки в заготовці із штучної гідрофобної тканини Cordura: легкої, міцної, що запобігає проникненню вологи всередину взуття.
- Підкладка - унікальний утеплюючий матеріал із мембраною від компанії SIRETESSILE (Італія). Мембрана пропускає повітря і одночасно не пропускає вологу всередину взуття.
- Антипрокольна кевларова устілка, що захищає підошву від проколів із навантаженням 1100 N.
- Гумова захисна накладка в берцях захищає кісточку бійця.
- Підошва двошарова ПУ-ГУМА. Проміжний шар із поліуритану робить взуття легким, м'яким, комфортним, а ходова поверхня із гуми забезпечує підвищену стійкість до ковзання, підвищених температур (до 300 °C) та впливу агресивного середовища: олив, нафти.

За рахунок використання унікальних матеріалів взуття має мінімальну вагу, забезпечує водонепроникність, захист від понижених температур, має оптимальний ступінь захисту ноги від механічних пошкоджень під час виконання бойових задач та дозволяє воїну почувати себе комфортно при максимальних навантаженнях.

ТОВ «Таланлегпром»
вул. Саксаганського, 77
Київ, Україна, 01033
тел. +38 044 289 58 00
факс +38 044 289 43 38

www.talan.in.ua

**Читати — щоб знати,
знати — щоб перемагати**

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59

mail: viysko2012@ukr.net
www.viysko.com.ua

